

Załącznik nr 1
do uchwały Nr XXXIII/279/21
Rady Miejskiej w Kowalewie Pomorskim
z dnia 30 września 2021 r.

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KOWALEWO POMORSKIE
NA LATA 2021-2030**

Kowalewo Pomorskie 2021 rok

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
I. Wstęp	4
Podstawy prawne opracowania Strategii.....	6
II. Proces uspołeczniania oraz słownik pojęć.....	9
1. Proces uspołeczniania	9
2. Słownik pojęć.....	9
III. Wizja, misja oraz cel strategiczny.....	10
IV. Charakterystyka środowiska społecznego	11
1) Położenie administracyjne	11
2) Ludność.....	12
3) Szkolnictwo podstawowe i ponadpodstawowe.....	14
4) Ochrona zdrowia.....	17
5) Rewitalizacja.....	17
6) Mieszkalnictwo	18
7) Kultura	19
8) Organizacje pozarządowe	19
9) Sport i rekreacja	20
V. Pomoc społeczna w aspekcie problemów społecznych.....	22
1. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	23
1) Ubóstwo	28
2) Bezrobocie	28
3) Niepełnosprawność, długotrwała choroba i starość.....	29
4) Uzależnienia.....	31
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	32
5) Bezdomność.....	33
2. Wspieranie rodziny	33
1) Asystent rodziny	34
2) Piecza zastępcza.....	35
3) Przemoc w rodzinie.....	36
3. Instytucje wsparcia dziennego na terenie gminy.....	37
1) Dzienny Dom Pobytu.....	37
2) Świetlica Socjoterapeutyczna	38
3) Warsztaty Terapii Zajęciowej	39

VI. Diagnoza Problemów Społecznych	40
1. Badania.....	40
1) Problematyka badania.....	40
2) Dobór próby.....	40
2. Problemy społeczne mieszkańców	44
3. Wnioski i rekomendacje.....	58
VII. Analiza SWOT oraz dane prospektywne.....	60
1. Analiza SWOT	60
2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)	64
1) Pomoc społeczna.....	64
2) Profilaktyka rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii	64
3) Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej.....	64
VIII. Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	66
1. Cel główny	66
2. Cele strategiczne - kierunki realizacji	67
IX. System zarządzania i monitoringu strategii.	71
1) Podmioty zarządzające realizacją strategii	71
2) Instrumenty realizacji strategii.....	71
3) Monitoring i ewaluacja	72

I. WSTĘP

*„Od problemów nie należy uciekać,
tylko je rozwiązywać.”*

(P.Ch. Cast)

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, każda gmina w Polsce ma obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Podstawową intencją tworzenia takiej strategii jest wskazanie działań o charakterze planistycznym, których głównym celem jest dążenie do integracji osób (mieszkańców) i rodzin zamieszkujących daną gminę. Wskazana integracja ma w tym kontekście szerokie - społeczne znaczenie, które należy definiować jako dążenie do zespolenia i zharmonizowania mieszkańców danej społeczności lokalnej, poprzez intensyfikację ich kontaktów. Szczególną uwagę w procesie konsolidacji społecznej zwraca się na osoby, które chcą zmieniać siebie oraz swoje otoczenie, jak również osoby dotknięte różnego rodzaju dysfunkcjami.

Warto, w ślad za Diagnozą Problemów Społecznych, powtórzyć definicję pojęcia „problem społeczny” – w ujęciu R. Marisa jest to: *„ogólne wzory zachowania ludzkiego lub warunków społecznych, które są postrzegane jako zagrożenia dla społeczeństwa przez znaczącą liczbę ludności, przez silne grupy, bądź przez charyzmatyczne jednostki, oraz które mogą być rozwiązane czy też którym można jakoś zaradzić”*¹. Z kolei, według K. Fryszackiego, warunkiem determinującym zaistnienie problemu społecznego jest stan świadomości. Pojawiające się i narastające poczucie niepokoju, zagrożenia, sprzeciwu to mechanizm identyfikowania problemów oraz nadawania im społecznego charakteru². W świetle tych definicji muszą pojawić się cztery istotne elementy, aby można było mówić o problemie społecznym:

- problem społeczny jest zjawiskiem niepożądanym,

¹ K. Fryszacki, Socjologia problemów społecznych, Warszawa 2009, s. 20.

² K. Fryszacki, Problemy społeczne [w:] Encyklopedia socjologii, tom III, Warszawa 2000, s. 205.

- wywołuje krytykę znacznej liczby ludzi,
- jest zjawiskiem możliwym do przewyciężenia,
- można go przewyciężyć przez zbiorowe działanie.

Realizacja celu jaki wynika z konieczności stworzenia strategii gmina może realizować przy wykorzystaniu posiadanej infrastruktury, poprzez jej rozbudowę, bądź wykorzystanie infrastruktury należącej do innych podmiotów w drodze porozumień. Szczególne znaczenie ma także współpraca z podmiotami niepublicznymi, w tym organizacjami pozarządowymi.

W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna w perspektywie ostatnich lat jest nauka niezbędnych umiejętności do radzenia sobie z problemami. To właśnie ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych. U wielu osób następuje spiętrzenie problemów prowadzące do apatii, wycofania się, alienacji. W konsekwencji, bardzo często pożądane staje się stworzenie profesjonalnego systemu edukacji i aktywizacji obywatelskiej ze szczególnym uwzględnieniem udziału społeczeństwa w spotkaniach integracyjno-kulturalnych. Kolejnym obszarem projektowania działań rozwiązujących problemy społeczne jest pomoc społeczna oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Część osób, mimo pomocy w wyżej wymienionych obszarach, dalej ma problemy. Przyczyną takiego stanu są najczęściej problemy związane z nadużywaniem środków psychoaktywnych (alkohol bądź narkotyki).

Wobec powyższego, uznać należy iż w polskich realiach, problemami społecznymi, jakie najczęściej i najsilniej dają o sobie znać są: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Problemy te wymagają różnego rodzaju działań oraz indywidualnego podejścia. Nie sposób jednak nie dostrzec, że część z nich może się wzajemnie przenikać i łączyć (i w rzeczywistości tak niestety jest). Priorytetem jest oczywiście przeciwdziałanie tego rodzaju zagrożeniom, ale także podejmowanie działań prowadzących do ograniczania tych problemów w miejscach gdzie one już występują. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w środowisku lokalnym powinna zatem zajmować się działaniem w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego. W ogólnym rozumieniu oznacza sposób osiągnięcia wyznaczonych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji, polityki społecznej. Istotą strategii jest zatem dochodzenie do porozumienia społecznego, minimalizując sytuacje konfliktowe. Jest to formuła kształtowania strategii elastycznych, otwartych i dynamicznych wobec przyszłości.

Reasumując, można stwierdzić, że strategia stanowi instrument umożliwiający podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii. Trzeba jednak zaznaczyć, że strategia jest dokumentem „żywym” co wynika ze zmienności oraz stopnia nasilenia poszczególnych problemów społecznych.

PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.). Ustawa o pomocy społecznej określa:

1. zadania w zakresie pomocy społecznej,
2. rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich przydzielania,
3. organizacje pomocy społecznej,
4. zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Według ustawy pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 713 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2019 r., poz. 111, ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 877);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 821 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 573);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r., poz. 1398);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r., poz. 1057, ze zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Dodatkowymi, a może wręcz jednymi z najważniejszych są programy lokalne, między innymi:

- Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023;
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2026
- Strategia rozwoju oświaty na terenie gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2019 – 2023.

II. PROCES USPOŁECZNIANIA ORAZ SŁOWNIK POJĘĆ

1. Proces uspołeczniania

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- **programowanie** – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów,
- **subsidiarność** – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu,
- **partnerstwo** – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej.
- **koncentracja** – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W niniejszej Strategii zostały uwzględnione wszystkie 4 zasady.

2. Słownik pojęć

- WIZJA - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,
- MISJA – sens naszego istnienia i działania,
- PRIORYTETY – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa (zgodnie z nomenklaturą Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego),
- CELE (KIERUNKI STRATEGICZNE) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,
- ZADANIA – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

III. WIZJA, MISJA ORAZ CEL STRATEGICZNY

Wizja rozwoju jest określeniem takiego obrazu Gminy Kowalewo Pomorskie, jako jednostka (samorządu) oraz jej mieszkańcy (uczestnicy procesu planowania), chcieliby osiągnąć za 10 lat. Wizja określa bardzo ogólnie dlaczego działamy, do czego dążymy, jakie chcemy osiągnąć cele, jeśli podejmiemy działania strategiczne.

Dotychczas realizowana misja to: „*Wspólne działanie osób, instytucji i organizacji w celu podniesienia warunków życia społeczności lokalnej Gminy Kowalewo Pomorskie i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu*”. Misja ta, z uwagi na swój uniwersalny charakter musi być kontynuowana, a co za tym idzie zachowuje ona swoją aktualność.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kowalewo Pomorskie, wizję sformułowano w następujący sposób:

Kowalewo Pomorskie jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców i turystów, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;
- zapewnia nowoczesną edukację, niezależną od innych czynników, takich jak: wiek czy niepełnosprawność,
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb seniorów.

Celem strategicznym, a zarazem podstawowym (wyjściowym) jest opracowanie harmonijnego planu działania, spójnego z przedstawioną wizją, uwzględniającego szczegółowy podział na priorytetowe obszary.

IV. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

1) POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE

Kowalewo Pomorskie jest gminą miejsko-wiejską. W skład gminy wchodzi 23 sołectwa (w tym jedno miejskie) i obejmuje swymi granicami 31 miejscowości. Obszar miasta i gminy Kowalewo Pomorskie znajduje się w środkowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie golubsko-dobrzyńskim. Gmina Kowalewo Pomorskie graniczy z gminami Ciechocin i Golub-Dobrzyń (powiat golubsko-dobrzyński), Lubicz, Łysomice i Chełmża (powiat toruński) oraz Ryńsk i Dębowa Łąka (powiat wąbrzeski.)

Mapa nr 1 Teren Gminy Kowalewo Pomorskie

Tabela 1.

LP.	<u>Dane</u>	Jednostka	LATA		
			2018	2019	2020
1	Powierzchnia	ha	14139	14139	14139
	<i>w tym:</i>				
	Użytki rolne	ha	10964	10961	10959
	Lasy	ha	964	963	964
2	Podmioty gospodarcze		2020		
	Ogółem	liczba	584		
	<i>w tym:</i>				
	Spółki prawa handlowego	liczba	42		
	Osoby fizyczne prowadzące działalność	liczba	542		

Źródło: Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim

Powierzchnia gminy zajmuje około 14.139 ha . Gmina Kowalewo Pomorskie ma charakter rolniczy. W ogólnej powierzchni przeważają użytki rolne. Do największych pracodawców w mieście i gminie należą: Urząd Miejski wraz z podległymi jednostkami, Bank Spółdzielczy, oraz firmy: PLASTICA Sp. ZOO, Hurtownia Olejów i Paliw OLKOP, Zakład CONKRET, P.H.U. Gra-Mar, Gospodarstwa Rolne w Wielkiej Łące, Piątkowie i Mlewcu.

2) LUDNOŚĆ

Tabela 2. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku.

Grupa wiekowa	Ogółem	%	Kobiety	%	Mężczyźni	%
<u>2018 rok</u>	11326	100	5744	50,7	5582	49,3
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2357	20,8	1111	19,3	1246	22,3
Wiek produkcyjny (19 – 56/65lat)	7352	64,9	3641	63,4	3711	66,5
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65lat)	1617	14,2	992	17,3	625	11,2
<u>2019 rok</u>	11299	100	5737	50,8	5562	49,2
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2388	21,1	1131	19,7	1257	22,6
Wiek produkcyjny (19 – 56/65lat)	7264	64,3	3602	62,8	3662	65,8
Wiek poprodukcyjny (powyżej 56/65lat)	1647	14,6	1004	17,5	643	11,6
<u>2020 rok</u>	11223	100	5715	50,9	5508	49
Wiek przedprodukcyjny (0 - 18 lat)	2360	21	1118	19,6	1242	22,5
Wiek produkcyjny (19 – 65lat)	7197	64,1	3575	62,6	3622	65,8
Wiek poprodukcyjny (powyżej 65lat)	1666	14,8	1022	17,9	644	11,7

Źródło: Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim

Struktura wieku w Gminie Kowalewo Pomorskie utrzymuje się na względnie stałym poziomie, jednakże widoczny jest niewielki wzrost ilości osób w wieku poprodukcyjnym. Jednocześnie, zaobserwować można niewielki spadek ilości osób w wieku produkcyjnym.

Dalsze utrzymywanie się wskazanych tendencji należy traktować jako ostrzeżenie (sygnał), że działania podejmowane na rzecz seniorów, a także promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców, są zdecydowanie dobrym kierunkiem działania. Odpowiednio wcześniej podjęte kroki, mogą spowodować, iż w przyszłości uda się uniknąć szerszych konsekwencji (m.in. efektu „starzenia się” społeczeństwa).

3) SZKOLNICTWO PODSTAWOWE I PONADPODSTAWOWE

Tabela 3. Struktura placówek oświatowych w gminie.

Liczba placówek	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Placówki wychowania przedszkolnego	2	2	2
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	193	191	230
Szkoły podstawowe	5	5	5
Uczniowie szkół podstawowych	976	1220	1069
Zespół Szkół w Kowalewie Pom.	1	1	1
Uczniowie Zespołu Szkół w Kowalewie Pom.	209, w tym 72 uczniów z Gminy Kowalewo Pom.	191, w tym 71 uczniów z Gminy Kowalewo Pom.	291 w tym 174 uczniów z Gminy Kowalewo Pom.

Źródło: Urząd Miejski w Kowalewie Pomorskim

Na terenie Gminy funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Kowalewie Pomorskim,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie,
- Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące,
- Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Pluskowęsach,
- Szkoła Podstawowa w Mlewie prowadzona jest przez Stowarzyszenie Trio,
- Przedszkole Publiczne w Kowalewie Pomorskim,
- Niepubliczne Przedszkole Entliczek-Pentliczek w Kowalewie Pomorskim,
Gmina Kowalewo Pomorskie jest również organem rejestrującym dla Terapeutycznego Punktu Przedszkolnego w Kowalewie Pomorskim (rozpoczął działalność 14.10.2019r.), który od 01.09.2020r. przekształcił się w Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne w Kowalewie Pomorskim.

Ponadto na terenie Gminy działają poniższe placówki.

- Publiczna Szkoła Muzyczna I stopnia w Kowalewie Pomorskim
- Zespół Szkół im. Lecha Wałęsy w Kowalewie Pomorskim.

Od marca 2021 r., przy ul. Konopnickiej 15 w Kowalewie Pomorskim rozpoczął działalność Niepubliczny Żłobek „Promyczek” 2, do którego może uczęszczać nie więcej niż 20 dzieci.

Szkoły podstawowe oraz przedszkole są organizatorami szeregu zajęć dodatkowych dla uczniów i wychowanków:

- Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Kowalewie Pomorskim: zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, matematyczne, ortograficzne, matematyczno-polonistyczne, rozwijające z matematyki, rozwijające z języka angielskiego, z gimnastyki korekcyjnej, logopedyczne, dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych, dydaktyczno-wyrównawcze z przedmiotów humanistycznych, dydaktyczno-wyrównawcze dla klas I-III, rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne, rozwijające zdolności manualne, rozwijające zdolności wokalne, sportowe, teatralne, taneczne, klub młodego ekonomisty, rozwijające zdolności przyrodnicze, z programowania, „U królowej na herbatce”, chór, koło plastyczne, przyrodnicze, dziennikarskie, fotograficzne, fizyczne, z języka niemieckiego, historyczne i szachowe.

- Szkoła Podstawowa im. Wojska Polskiego w Pluskowęsach: zajęcia rozwijające z języka polskiego, matematyki, artystyczne, korekcyjno-kompensacyjne, koło wolontariatu, biblioteki, klub gier planszowych i koło szachowe.
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Wielkim Rychnowie: zajęcia z języka angielskiego, przygotowujące do konkursu Liga Zadaniowa, teatralne, dydaktyczno-wyrównawcze z matematyki, dydaktyczno-wyrównawcze z języka polskiego, dydaktyczno-wyrównawcze dla klas I-III, korekcyjno-kompensacyjne, koło wokalne.
- Szkoła Podstawowa im. Ireny Sendlerowej w Wielkiej Łące: koła przedmiotowe, koło Caritas, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, rozwijające umiejętność uczenia się.
- Przedszkole Publiczne w Kowalewie Pomorskim: zajęcia szachowe, tańce i zabawy muzyczne, z gimnastyki korekcyjnej.

Wszystkie szkoły finansowane były w drodze otrzymanej subwencji i z budżetu gminy, natomiast Przedszkole Publiczne i oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych finansowane były z budżetu gminy i dotacji celowej na dofinansowanie zadań z zakresu wychowania przedszkolnego.

Uchwałą Nr X/83/19 z dnia 26 września 2019 roku Rada Miejska w Kowalewie Pomorskim zatwierdziła Strategię rozwoju oświaty na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2019-2023. Jest to dokument stanowiący wytyczne do podejmowania przez gminę oraz wszystkie osoby związane z oświatą skoordynowanych działań w zakresie edukacji na poziomie przedszkolnym oraz szkoły podstawowej, mających przyczynić się do wzrostu jakości organizacyjnych gminnych placówek oświatowych, jak również do uzyskania przez nie wysokich wyników nauczania.

Głównym celem polityki edukacyjnej Gminy Kowalewo Pomorskie, wpisanym do Strategii rozwoju oświaty, jest tworzenie systemu, który umożliwi podnoszenie poziomu kształcenia oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, przy jednoczesnym utrzymaniu kontroli nad wydatkami związanymi z prowadzeniem szkół i placówek oświatowych. Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów szczegółowych, do których zaliczono:

- podnoszenie jakości kształcenia szkół i placówek oświatowych oraz dbanie o rozwój
- umiejętności i zainteresowań uczniów,

- dostosowanie infrastruktury edukacyjnej do wyższych standardów,
- pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania oświaty.

Zapotrzebowanie na dodatkowe zajęcia jest corocznie zgłaszane przez dyrektorów szkół do Urzędu Miejskiego w Kowalewie Pomorskim. Obecnie prowadzone zajęcia są adekwatne do potrzeb i zainteresowań dzieci.

4) OCHRONA ZDROWIA

Placówkami ochrony zdrowia na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie są: 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej (Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Kowalewie Pomorskim „ESKULAP” i „PROVITA”), 4 niepubliczne gabinety stomatologiczne, 3 apteki i 1 punkt apteczny oraz 2 gabinety rehabilitacji.

Potrzeby mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia nie są wystarczająco zadowalające, co zostało przedstawione w pytaniu ankietowym w wykresie nr 14. Wobec tego należy w najbliższym czasie rozpatrzyć możliwość rozszerzenia dostępu do usług medycznych na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie.

5) REWITALIZACJA

Gminny Program Rewitalizacji miasta i gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2015-2023 przyjęty został Uchwałą Nr XVII/135/16 Rady Miejskiej w Kowalewie Pomorskim z dnia 21 września 2016 roku, a także Uchwałą Nr 30/1374/17 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 lipca 2017 roku wpisany do Wykazu programów rewitalizacji województwa kujawsko – pomorskiego.

We wskazanym Gminnym Programie Rewitalizacji sformułowana została wizja obszaru rewitalizacji: *„W wyniku przeprowadzonej rewitalizacji w Mieście i Gminie Kowalewo Pomorskie, stan obszarów, na których stwierdzono występowanie zjawisk kryzysowych ulegnie poprawie. Dzięki synergicznym efektom poszczególnych działań zlagodzone zostaną obecnie występujące problemy społeczne, zwłaszcza wśród osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem. Wzrośnie aktywność lokalna wśród mieszkańców, którzy będą mogli korzystać z rozwiniętej infrastruktury i dobrze zagospodarowanych terenów publicznych”*. Następnie

w wizji przedstawiono najważniejsze problemy (w tym społeczne), istotne dla poszczególnych obszarów rewitalizacji, a w dalszej części określono cele rewitalizacji:

1. Cel 1: Wzrost aktywności społecznej i ożywienie społeczne
2. Cel 2: Zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego
3. Cel 3: Ożywienie gospodarcze, wzrost potencjału gospodarczego między innymi poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości

Dla każdego z celów określone zostały wskaźniki realizacji, jak również główne projekty i założenia rewitalizacyjne.

6) MIESZKALNICTWO

Tabela 4.

Zasoby mieszkaniowe		2018	2019	2020
Liczba mieszkań	liczba	1068	1059	1067
w tym:				
Komunalne	liczba	127	124	124
Prywatne	liczba	941	935	943
Powierzchnia użytkowa mieszkań (komunalnych)	m ²	4.639,12	4403,68	4403,69
(prywatnych)		41442,94	41514,94	41830,51

Źródło: dane MGOPS – Ocena zasobów pomocy społecznej na lata 2018-2020.

Na terenie Gminy działa Rypińskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Spółka z o.o., które jest spółką komunalną, w której udziały posiada siedem gmin (większościowy pakiet tj. 70% udziałów posiada gmina Miasto Rypin). Podstawową działalnością Spółki jest budowa mieszkań czynszowych na wynajem oraz zarządzanie nieruchomościami. Na terenie miasta Kowalewo Pomorskie od 2011 roku Spółka wybudowała dwa bloki mieszkalne z łączną liczbą 60 mieszkań.

Pomimo powiększenia zasobu mieszkalnego (jw.), a także faktu, że liczba mieszkań, zwłaszcza mieszkań komunalnych w Gminie, utrzymuje się na stałym poziomie, to jest to jednak

ilość niewystarczająca w stosunku do zgłaszanego zapotrzebowania. Gmina Kowalewo Pomorskie ubiega się o dofinansowanie do remontu mieszkań komunalnych w ramach preferencyjnych programów z Banku Gospodarstwa Krajowego. Niezależnie prowadzone są również remonty ze środków czynszowych i budżetu gminy w celu poprawy standardów mieszkań z zasobów gminy.

7) KULTURA

Głównym podmiotem, realizującym zadania kulturalne jest Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury. Ośrodek jest samorządową instytucją kultury wpisaną do Rejestru Instytucji Kultury, nr rejestru 1/1992 z dnia 24 marca 1992 roku. Do zadań statutowych M-GOK należy zaspakajanie potrzeb kulturalnych społeczeństwa poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury, przygotowanie i pozyskiwanie środków do aktywnego uczestnictwa w kulturze dla wszystkich grup wiekowych. W M-GOK wydawany jest miesięcznik „Goniec Kowalewski”.

Organizowane dotychczas wydarzenia kulturalne (m.in.: koncerty, konkursy, czy spotkania) cieszyły się dużą popularnością wśród społeczności lokalnej. Jednakże rok 2020 to szczególnie czas, w którym z powodu pandemii nie odbyło się wiele imprez, spotkań i uroczystości przewidzianych i zaplanowanych w Gminnym Kalendarzu Imprez. Zajęcia w kołach zainteresowań (plastyczne, szachowe) oraz konkursy tematyczne w czasie kiedy budynek był wyłączony z działalności, odbywały się w systemie online. Miejska Biblioteka Publiczna prowadziła także wypożyczenia na zamówienia telefoniczne, jak również na życzenie z dostawą do domu czytelnika.

Pomimo pandemii M-GOK w roku 2020 odwiedziło 14 555 osób (wliczając: bibliotekę, spotkania, zebrania i imprezy).

8) ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych, takie jak:

- Stowarzyszenie Rolników „Storol”;
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów – Oddział Rejonowy w Kowalewie Pomorskim;
- Wiejskie Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalne „TRIO” w Mlewie;
- Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Zdrowia;
- Stowarzyszenie Artystów Amatorów „ARS”;
- Stowarzyszenie „Tobie My”;
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Koła Gospodyń Wiejskich w Pluskowężach;
- Stowarzyszenie Prywatnych Przedsiębiorców Miasta i Gminy „Działamy Razem”;
- Stowarzyszenie „Przyjaciele Szkoły”;
- Stowarzyszenie Miłośników Kultury;
- Fundacja Tomasz Curyło „Ocalony Świat”;
- Stowarzyszenie Dom Pielgrzyma;
- Stowarzyszenie Eko-Kraina;
- Kowalewskie Stowarzyszenie Motocyklowe „Wolne Orły”;
- Stowarzyszenie „Blżej Szkoły”;
- Towarzystwo Miłośników Kowalewa Pomorskiego;
- Stowarzyszenie „Czysta Wieś”;
- Fundacja Kowalewo Pomorskie Uśmiechnij się

9) SPORT I REKREACJA

Na terenie Gminy funkcjonuje Centrum Rekreacji i Sportu, które obejmuje następujące obiekty:

- Pływalnia – oferująca dostęp do basenu pływackiego oraz rekreacyjnego, brodzika dla dzieci, jak również wanny z hydromasażem;
- Kompleks boisk – obejmujący: boisko „ORLIK”, boisko wielofunkcyjne boisko plażowe zintegrowane oraz stadion piłkarski;
- Skate Park;
- Plac zabaw dla dzieci;
- Siłownię zewnętrzną.

Ponadto, na terenie Gminy działają kluby sportowe (uczniowskie i zwykłe):

- Uczniowski Klub Sportowy „Orlik”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Sokół”;
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk”;
- Ludowy Klub Sportowy „Promień”;
- Akademia Piłkarska „Młode Orły”.

V. POMOC SPOŁECZNA W ASPEKCIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Pomoc społeczna ma na celu zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomimo wszelkich działań podejmowanych przez Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i innych instytucji oraz organizacji społecznych spora część naszego społeczeństwa nadal nie potrafi samodzielnie przezwyciężyć swoich trudnych sytuacji życiowych.

Tabela 5. Ilość osób objętych pomocą społeczną z powodu trudnej sytuacji życiowej.

	2018 ROK	2019 ROK	2020 ROK
LICZBA ŚWIADCZENIOBIORCÓW OTRZYMUJĄCYCH POMOC OGÓŁEM (NA PODSTAWIE WYDANYCH DECYZJI)	455	402	377
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE	296	254	227
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE	193	185	176
LICZBA RODZIN	419	368	343
LICZBA OSÓB W RODZINACH	979	912	799
LICZBA RODZIN Z DZIEĆMI – OGÓŁEM	177	189	163
*NA WSI	120	102	102
LICZBA RODZIN, KTÓRYM PRZYZNANO POMOC ZE WZGLĘDU NA BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH – OGÓŁEM	38	39	33
*NA WSI	26	26	22

Źródło: dane MGOPS

1. Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim stanowi podstawową jednostkę organizacyjną Gminy Kowalewo Pomorskie w zakresie wspierania osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do przezwyciężenia trudności życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Do zadań Ośrodka należy przede wszystkim:

- prowadzenie postępowań, wydawanie decyzji i wypłata zasiłków stałych, okresowych, celowych i specjalnych celowych,
- kierowanie do domów pomocy społecznej, schronisk, i opłacanie lub dofinansowywanie do opłat za pobyt,
- przyznawanie posiłków i opłacanie ich kosztów,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych,
- realizacja projektów socjalnych,
- świadczenie pracy socjalnej,
- realizacja programów osłonowych,
- realizacja zadań wynikających z rozeznanych potrzeb społecznych,
- opłacanie składek emerytalnych, rentowych i zdrowotnych za osoby korzystające z pomocy i kwalifikowanie do w/w świadczeń,
- sprawienie pogrzebu,
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych dla innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- udzielanie poradnictwa prawnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego.

MGOPS w Kowalewie Pomorskim, poza swoimi głównymi zadaniami, realizował również zadania w ramach programów:

- Program Rządowy „Posiłek w szkole i w domu” – realizowany w formie zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz w formie zakupu posiłków dla dzieci w szkole na lata 2019-2023.

- Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa – współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Podprogram 2020. Pomoc w ramach programu kierowana jest do osób i rodzin o niskich dochodach, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
- Ponadto od kilku lat Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z Toruńskim Bankiem Żywnościowo-Rzeczowym.
- Program ogłoszony przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej „Program opieka 75 plus”.
- Program „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” edycja 2019-2020, którego celem było wprowadzenie usług asystenta jako formy ogólnodostępnego wsparcia dla osób niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym. Program realizowany jest przez MGOPS od 2020r. i kontynuowany jest nadal.
- Program „Opieka wytchnieniowa” edycja 2020, który miał na celu zwiększenie dostępności do usług opieki wytchnieniowej dla osób niepełnosprawnych oraz ich opiekunów i rozwijania systemu opieki wytchnieniowej na poziomie lokalnym. Program realizowany jest przez MGOPS od 2020r. i kontynuowany jest nadal.
- Program „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” edycja 2020, który miał na celu zapewnienie wsparcia społecznego w formie świadczenia usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych posiadających stosowne orzeczenie oraz poprawę jakości świadczonych usług.
- Program „Wspieraj Seniora” – dofinansowanie gmin w zakresie realizacji usług wsparcia na rzecz Seniorów, którzy w obowiązującym stanie epidemii zdecydowali się na pozostanie w domu. Usługa wsparcia polegała w szczególności na dostarczaniu zakupów obejmujących artykuły podstawowej potrzeby, w tym art. spożywcze, środki higieny osobistej. Program realizowany jest przez MGOPS od 2020r. i kontynuowany jest nadal.
- Projekt „Kujawsko-Pomorska Teleopieka”, w ramach którego osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na stan zdrowia i niepełnosprawność mogły skorzystać z innowacyjnych rozwiązań. Projekt „Kujawsko-Pomorska Teleopieka” polegał na świadczeniu zdalnej opieki i przyznawaniu natychmiastowej pomocy w przypadku zagrożenia życia bądź zdrowia w trybie całodobowym przez 7 dni w tygodniu. W jego ramach 17 użytkowników otrzyma specjalistyczną bransoletkę alarmową, wyposażoną w przycisk SOS, czujnik upadku czy geolokalizację.

MGOPS realizuje również zadania w zakresie pracy socjalnej, która jest niepieniężnym świadczeniem pomocy społecznej dla osób i rodzin bez względu na posiadany dochód. Należy zaznaczyć, że była to praca z indywidualnym przypadkiem (osobą/rodziną).

Dodatkowo, zaznaczyć należy, że pracownicy socjalni MGOPS zawierają kontrakty socjalne (narzędzie wzmacniające aktywność życiową i zawodową klientów pomocy społecznej).

MGOPS koordynuje i wypłaca środki ze świadczeń prorodzinnych, takich jak:

- Świadczenie wychowawcze 500+;
- Dobry Start – realizowany do 2020r., od 2021r. realizację programu przejął ZUS;
- Zasilek rodzinny oraz 8 dodatków;
- Świadczenia opiekuńcze: zasilek pielęgnacyjny, zasilek dla opiekuna, specjalny zasilek opiekuńczy, świadczenie pielęgnacyjne;
- Świadczenie rodzicielskie;

Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka.

W Tabeli nr 6 przedstawione zostały główne problemy rodzin, którym przyznana została pomoc społeczna.

Tabela 6. Podział rodzin ze względu na powody przyznania pomocy.

	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
	2018 rok		2019 rok		2020 rok	
ubóstwo	210	486	189	410	174	373
bezdomność	12	12	14	14	14	14
potrzeba ochrony macierzyństwa	42	203	40	198	37	180
bezrobocie	179	479	150	392	139	356
niepełnosprawność	134	295	117	253	112	226
długotrwała lub ciężka choroba	99	207	92	180	89	165
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenie gospodarstwa domowego	38	133	39	129	33	107
przemoc w rodzinie	4	14	10	36	4	15
alkoholizm	50	72	45	72	35	52
narkomania	3	3	3	3	2	2
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	3	4	1	1
klęska żywiołowa lub ekologiczna. zdarzenie losowe	0	0	0	0	0	0

Źródło: dane MGOPS – Ocena zasobów pomocy społecznej na lata 2018-2020.

Analizując powody, dla których MGOPS przyznał świadczenia z pomocy społecznej w 2020 r., jako główne problemy społeczne, jakie występują na terenie gminy Kowalewo Pomorskie, można wskazać:

- ubóstwo – liczba rodzin: 174;
- bezrobocie – liczba rodzin: 139;
- niepełnosprawność – liczba rodzin: 112.

Analiza powyższych danych pozwala stwierdzić, że w zdecydowanej większości przedstawionych problemów (trudnych sytuacji życiowych), zaobserwowano tendencję spadkową. Z analizy danych przeprowadzonej w MGOPS wynika, że zaistniałą sytuację generuje wiele czynników m.in. programy wspierające rodziny, które wpłynęły na poprawę sytuacji finansowej tych rodzin. Ponadto należy zwrócić uwagę, że wpływ na zaistniałą sytuację ma praca pracowników socjalnych w kierunku usamodzielnienia klientów Ośrodka, jak również aktualny rynek pracy, który daje możliwość zatrudnienia w wielu branżach przemysłowych. Fakt ten stanowi determinację do dalszej i pogłębionej pracy nad rozwiązywaniem problemów społecznych, przede wszystkim dalszym zwiększaniem efektywności i skuteczności tych działań.

Na koniec 2020 r., kadra Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej liczyła łącznie 31 osób w tym:

- kadra kierownicza – 2 osoby,
- pracownicy socjalni – 7 osób,
- pozostali pracownicy – 22 osoby.

Spośród zatrudnionych w ośrodku pomocy społecznej 19 pracowników posiada wykształcenie wyższe, 7 wykształcenie średnie. Specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 2 pracowników socjalnych. Wśród pracowników 1 osoba posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej. Ponadto w 2020r. ośrodek pomocy społecznej zatrudniał w ramach umów zleceń 14 osób.

1) UBÓSTWO

Ubóstwo to jedno z najbardziej spornych pojęć w pomocy społecznej, ponieważ – stosownie do obowiązujących unormowań – w pomocy społecznej nie jest samoistną przesłanką uzasadniającą przyznanie świadczenia pieniężnego. W art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej ustawodawca wyraźnie mówi, iż prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub kryterium dochodowego na osobę w rodzinie przy jednoczesnym wystąpieniu co najmniej jednego z powodów wymienionych w art. 7 pkt 2 – 15, a zatem oprócz ubóstwa musi wystąpić jeszcze przynajmniej jeden powód. Ubóstwo to pojęcie względne, niemożliwe do zdefiniowania w czasie i przestrzeni. Wyznacznikiem ubóstwa może być również dochód, który jest jednym z kryteriów przyznawania wielu świadczeń z pomocy społecznej. Ponieważ ustawodawca nie definiuje wprost pojęcia ubóstwa, przyjmuje się, że ustawodawca dokonał pewnego uproszczenia polegającego na tym, że ubóstwo zrównał z wymaganym do otrzymania świadczenia kryterium dochodowym.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa kształtuje się następująco: w 2018 roku było to 210 rodzin, w 2019 – 189 rodzin, a w roku 2020 – 174 rodziny. Powyższe dane wskazują, że liczba rodzin korzystająca z pomocy z powodu ubóstwa spada na co mają wpływ programy prorodzinne koordynowane i wypłacane przez OPS (m.in.: Świadczenie wychowawcze 500+; Dobry Start; Zasiłki: rodzinny, pielęgnacyjny, dla opiekuna, specjalny zasiłek opiekuńczy; Dodatki, m.in. z tytułu urodzenia dziecka, dodatki do zasiłku rodzinnego).

2) BEZROBOCIE

Tabela 7. Bezrobotni w Mieście i Gminie.

	2018 ROK		2019 ROK		2020 ROK	
	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY	OGÓLEM	KOBIETY
BEZROBOTNI	385	253	403	257	480	295
Z PRAWEM DO ZASIŁKU	61	44	76	47	98	61

ZAMIESZKALI NA WSI	246	156	270	167	306	178

Źródło: PUP Golub-Dobrzyń

Przedstawione dane dot. bezrobocia wyraźnie wskazują, iż problem ten w ostatnich latach zaczyna przybierać na sile, szczególnie na obszarach wiejskich. Dodatkowo, należy mieć na względzie, iż tendencja wzrostowa obejmuje również kobiety. Wskazane dwa aspekty (bezrobocie na wsi oraz bezrobocie wśród kobiet), wymagają szczególnej uwagi przy określeniu celów niniejszej strategii.

Jednakże, warto zaznaczyć, że ogólna stopa bezrobocia w Gminie wynosi 4,3% (wg stanu na koniec 2020 r.), co w porównaniu z poziomem powiatu oraz województwa stanowi bardzo niski poziom. W powiecie golubsko-dobrzyńskim stopa bezrobocia na koniec 2020 r. wyniosła aż 11,8%, a w województwie kujawsko-pomorskim – 8,9%. W skali kraju, bezrobocie na koniec roku 2020 wyniosło 6,2%.

Wyraźnie zatem widać, iż Gmina Kowalewo Pomorskie pomimo zwiększenia liczby bezrobotnych w ostatnich latach (blisko o 100 osób – 385 w 2018 r., a w 2020 r. już 480), nadal utrzymuje relatywnie bardzo niski poziom bezrobocia. Taki stan rzeczy wynika z wielu czynników, ale przede wszystkim należy wskazać na zapotrzebowanie rynku pracy w Gminie. Jak zostało to już wcześniej wskazane (s. 12), do największych pracodawców w mieście i gminie należą: Urząd Miejski wraz z podległymi jednostkami, Bank Spółdzielczy, oraz firmy: PLASTICA Sp. ZOO, Hurtownia Olejów i Paliw OLKOP, Zakład CONKRET, P.H.U. Gra-Mar, Gospodarstwa Rolne w Wielkiej Łące, Piątkowie i Mlewcu. Dodatkowym aspektem, pozytywnie wpływającym na poziom bezrobocia jest położenie gminy – korzystna i dogodna komunikacja do Torunia (gdzie stopa bezrobocia wynosi 4,6%).

Nadmienić należy, że Zespół Szkół im. Lecha Wałęsy w Kowalewie Pomorskim współpracuje z lokalnymi przedsiębiorcami uwzględniając ich sugestie w zakresie potrzeb rynku pracy dostosowując tym samym kierunki kształcenia.

3) NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, DŁUGOTRWALA CHOROBA I STAROŚĆ

Niepełnosprawność jest jednym z poważnych zjawisk i problemów współczesnej cywilizacji. Powszechność tego zjawiska stawia przed państwem obowiązek podejmowania

działań zapobiegających powstawaniu niepełnosprawności oraz łagodzenia jej skutków. Niepełnosprawność to także jedna z okoliczności uzasadniających przyznanie świadczenia z pomocy społecznej. Sytuacja osób niepełnosprawnych jest najczęściej trudna. Choroba i niepełnosprawność zwykle prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te są klientami pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność kształtowała się następująco : 2018 rok – 134 rodziny, 2019 rok – 117 rodzin, 2020 rok – 112 rodzin. Natomiast z powodu długotrwałej choroby wynosiła: 2018 rok – 99 rodzin, 2019 rok – 92 rodziny, 2020 rok – 89 rodzin.

Niepełnosprawność to po bezrobociu drugi z najczęściej wymienianych powodów przyznania świadczeń z pomocy społecznej. Ustalenie dokładnej liczby osób niepełnosprawnych w gminie jest niemożliwe z powodu braku danych, ich powielaniu lub rozproszeniu. Aktualnie żadna z instytucji nie prowadzi statystyk, które zawierałyby dokładną ewidencję osób niepełnosprawnych. Powyższe ustalenia utrudnia fakt istnienia kilku organów orzeczniczych.

W gminie Kowalewo Pomorskie rośnie liczba osób w wieku poprodukcyjnym, co niesie za sobą nowe wyzwania i problemy, które wymagają podejmowania ciągłej interwencji.

W związku z powyższym konieczne jest, aby w najbliższych latach podejmować działania zmierzające do utrzymania seniorów jak najdłużej w dobrej formie, zdrowiu oraz aktywności (a przy okazji możliwie jak najdłuższego utrzymania ich w miejscu zamieszkania) poprzez rozwój usług opiekuńczy, specjalistycznych usług opiekuńczych, asystenckich, teleopieki i placówek wsparcia dziennego.

Podejmowanie przez samorząd działań na rzecz seniorów jest istotne nie tylko w kontekście zdiagnozowanych potrzeb seniorów i problemu starzenia się społeczeństwa, ale także w kontekście ponoszonych wydatków na opłacenie pobytu naszych mieszkańców w domach pomocy społecznej.

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w roku 2020 objął usługami opiekuńczymi 38 osób. Najwięcej osób korzystających z usług to osoby posiadające rodzinę poza miejscem zamieszkania i osoby samotne, które nie mają osób najbliższych (dzieci

wnuków, współmałżonków). W roku 2019 usługami objęte były 32 osoby, podobnie jak w 2018 r.

W związku z powyższym osoby w wieku senioralnym żyjące samotnie bądź z innym seniorem będą musiały znaleźć się w kolejnych latach w kręgu zainteresowania Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej przede wszystkim ze względu na zagrożenie ich wykluczeniem społecznym. Prognozuje się, że w przyszłości osoby starsze będą potrzebowały większego wsparcia w zakresie usług opiekuńczych, wspierających, a także regularnej pracy socjalnej.

Dotychczasowe doświadczenie z realizacji przedsięwzięć na terenie gminy Kowalewo Pomorskie, których odbiorcami są seniorzy tj. powstały Dzienny Dom Pobytu pokazuje, że seniorzy z terenu naszej gminy mają coraz większą gotowość do korzystania z zaproponowanych form aktywności.

4) UZALEŻNIENIA

Nadużywanie środków psychoaktywnych i uzależnienie od nich nadal stanowi dotkliwy problem dla wielu rodzin z terenu gminy Kowalewo Pomorskie. Uzależnienia powodują zaburzenia w realizacji funkcji opiekuńczej, wychowawczej, socjalizacyjnej i emocjonalnej całej rodziny. Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu, ponieważ tylko część mieszkańców mających problem z nadużywaniem środków psychoaktywnych sięga po profesjonalną pomoc.

W gminie Kowalewo Pomorskie nieduży procent rodzin dotkniętych problemem alkoholizmu korzysta z pomocy: w 2018 roku było to 50 rodzin, w 2019 – 45, a w roku 2020– 35 rodzin. W wyniku nadużywania alkoholu wzrasta przestępczość oraz agresja potęgująca zjawiska przemocy w rodzinie. Stwierdza się przypadki ukrywania problemu alkoholowego i związanej z tym przemocy w rodzinie. Okazuje się, że żony alkoholików zgłaszają się o pomoc dopiero po długotrwałym okresie nadużywania alkoholu i stosowania przemocy. W celu przeciwdziałania narastania tego zjawiska, konieczne są dalsze działania profilaktyczne, a także pomoc rodzinom osób już uzależnionych.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Problematyka uzależnienia od alkoholu należy przede wszystkim do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której działania skupiają się m.in. na profilaktyce, integracji społecznej oraz pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej. Ponadto, Komisja podejmuje również działania zmierzające do orzeczenia zastosowania leczenia odwykowego wobec osób mających problem uzależnienia od alkoholu poprzez wystąpienie do sądu o wydanie postanowienia w tym zakresie.

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest uchwalany corocznie zgodnie z zapisami ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Z programu są sporządzane sprawozdania.

Uchwałą Nr XXVIII/233/21 Rady Miejskiej w Kowalewie Pomorskim z dnia 25 marca 2021 r. przyjęto Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2021-2023.

Tabela 8. Liczba wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego

	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>
Liczba wniosków, które wpłynęły do GKRPA w Kowalewie Pom. w celu przeprowadzenia rozmowy interwencyjno -motywującej	28	39	26
Liczba osób, w stosunku do których GKRPA podjęła działania zmierzające do wydania orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	2	2	6
Liczba osób korzystających ze wsparcia terapeuty ds. uzależnień	110	143	50

Źródło: dane GKRPA

Poza GKRPA, na terenie Gminy funkcjonują:

- Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin w Kowalewie Pomorskim;

- Specjalistyczna Poradnia Rodzinna - Stowarzyszenie Specjalistyczna Pomoc Rodzinom „Nadzieja” Punkt w Kowalewie Pomorskim,
- Stowarzyszenie SURSUM CORDA z siedzibą w Nowym Sączu Punkt nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnych porad obywatelskich, mieszczący się w Miejsko Gminnym Ośrodku Kultury w Kowalewie Pomorskim.
- Porady psychologiczne udzielane przez psychologa zatrudnionego przez Gminę Kowalewo Pomorskie.

5) BEZDOMNOŚĆ

Najdotkliwszą formą ubóstwa i wykluczenia społecznego jest bezdomność. Na terenie gminy Kowalewo Pomorskie nie jest to zjawisko powszechne. Ilość rodzin i osób zmagających się z problemem bezdomności utrzymuje się na podobnym poziomie. Przyczyną bezdomności jest najczęściej alkoholizm i rozpad więzi rodzinnych.

Na terenie gminy Kowalewo Pomorskie do 30.06.2020 r. funkcjonował Punkt Noclegowy, który od 01.07.2020r. zaprzestał swą działalność w związku z wprowadzeniem standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych i ogrzewalni. Wobec powyższego osoby bezdomne z naszego terenu umieszczane są w razie potrzeby w schroniskach w Brodnicy, Chełmży i Toruniu.

2. Wspieranie rodziny

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowanych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

- wzmacnianiu roli i funkcji rodziny
- rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny
- podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny

- pomocy w integracji rodziny
- przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny
- dążeniu do reintegracji rodziny
- pracy z rodziną
- pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Główną jednostką organizacyjną zajmującą się wspieraniem rodziny stanowi Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim, który służy pomocą rodzinom z terenu gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim opracował Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2021-2023.

1) ASYSTENT RODZINY

Rodziny, w których większość wewnętrznych elementów i sama działalność wychowawcza wyraźnie odbiega od powszechnie realizowanych społecznych norm, wzorców i standardów życiowych, objęte są wsparciem asystenta rodziny.

W Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim w 2018 roku wsparciem asystenta rodziny objętych zostało 25 rodzin (w tym 48 dzieci), w 2019 roku 20 rodzin (38 dzieci), w 2020 roku 20 rodzin (37 dzieci). W 2020 roku zatrudniano 2 asystentów rodziny.

Asystent rodziny pracuje z rodziną na wielu płaszczyznach, w relacji bezpośredniej dążąc do jej usamodzielnienia i zadowalającego funkcjonowania w środowisku lokalnym. Priorytetem w pracy asystenta rodziny jest udzielanie wsparcia rodzinom borykającym się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, zagrożonymi różnymi dysfunkcjami. Asystentura rodziny obejmuje całościowe wspieranie rodzin w dążeniu do prawidłowego wypełniania przez rodziny ról społecznych, co prowadzić winno do osiągnięcia stabilizacji życiowej rodzin i tym samym zapobiegać umieszczeniu dzieci poza rodziną biologiczną.

Od 1 stycznia 2017 r. asystenci rodziny realizują również zadania wynikające z ustawy „Za życiem”. Do zadań tych należą przede wszystkim: wsparcie instrumentalne,

informacyjne, emocjonalne, a w przypadku problemów opiekuńczo-wychowawczych – pedagogizacja.

2) PIECZA ZASTĘPCZA

W 2018 roku do pieczy zastępczej z terenu gminy Kowalewo Pomorskie trafiło 2 dzieci, w 2019 roku 6 dzieci, w 2020 roku 5 dzieci. Według danych Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim najczęstszymi powodami umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych było nadużywanie alkoholu przez rodziców/rodzica, przemoc w rodzinie, niedojrzałość emocjonalna rodziców/rodzica, czego konsekwencją były zaniedbania opiekuńczo – wychowawcze, śmierć rodziców/rodzica.

Tabela nr 9. Dzieci z terenu gminy Kowalewo Pom. przebywające w pieczy zastępczej w latach 2018 - 2020

ROK	2018		2019		2020	
Rodzaj pieczy	Liczba podmiotów	Liczba dzieci z Gminy	Liczba podmiotów	Liczba dzieci z Gminy	Liczba podmiotów	Liczba dzieci z Gminy
Rodziny zastępcze spokrewnione	9	11	8	8	10	8
Rodziny zastępcze niezawodowe	3	3	2	2	4	2
Rodziny zastępcze zawodowe	1	2	1	2	1	2
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcje pogotowia rodzinnego	1	1	0	0	1	1
Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	0	0	0	0	0	0
Placówki opiekuńczo-wychowawcze	1	3	2	6	2	5
Rodzinne domy dziecka	3	4	3	7	3	7
Ogółem	18	24	16	25	21	25

Źródło: dane PCPR w Golubiu Dobrzyniu

Z analizy danych zawartych w powyższej tabeli wynika, iż liczba dzieci z gminy Kowalewo Pomorskie przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018-2020 utrzymuje się na stałym poziomie. W 2020 roku wzrosła liczba rodzin zastępczych zapewniających opiekę w ramach systemu pieczy zastępczej. W analizowanych latach pieczę zastępczą opuściło łącznie 9 wychowanków, w tym w 2018 roku – 5 wychowanków, w 2019 roku – 1 wychowanek, w 2020 roku – 3 wychowanków

Rodziny z dużymi deficytami funkcjonalnymi, zagrażającymi umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej wspierane są usługami asystenta rodzin w celu doprowadzenia do powrotu dziecka do rodziny biologicznej.

3) PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc w rodzinie to zamierzone i wykorzystujące przewagę siły działanie skierowane przeciwko członkom rodziny naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody. Osoby przebywające w domach, w których dochodzi do przemocy doznają zaburzeń funkcjonowania we wszystkich sferach życia: emocjonalnej, psychicznej i społecznej. Przemoc jest niejednokrotnie przyczyną dysfunkcji rodziny, traumatycznych przeżyć jej członków i w konsekwencji rozpadu. Skala zjawiska w latach najbliższych będzie uzależniona zarówno od aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej jak i rozwoju działań profilaktycznych i osłonowych realizowanych w gminie. Zadaniem gminy w tym zakresie jest między innymi tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Obecnie obowiązuje opracowany Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2021-2026.

Przy Miejsko Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim działa Zespół Interdyscyplinarny powołany Zarządzeniem Burmistrza Miasta Kowalewo Pomorskie. Realizuje on działania określone w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Integruje i koordynuje działania podmiotów wchodzących w skład zespołu. Osobami wobec których istniało podejrzenie, że stosowały przemoc byli głównie mężczyźni – małżonkowie i partnerzy, a osobami doznającymi przemocy kobiety. W większości przypadków przemoc występowała wobec osób w wieku aktywności zawodowej, ale również odnotowano przemoc wobec osób w wieku

podeszłym, niepełnosprawnym. W przypadku przemocy wobec dorosłych najczęstszą okolicznością towarzyszącą aktom przemocy był alkohol.

W latach 2018 -2020 problem ten ogółem dotyczył 43 osób z 54 rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”. Najczęściej stosowaną formą przemocy w rodzinie była przemoc fizyczna i psychiczna. Przypadki przemocy odbywały się w domach rodzinnych, w zamkniętym kręgu osób, gdzie świadkami przeważnie byli członkowie rodziny.

W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego, w 2020 r. liczba rodzin, które objęte zostały procedurą „Niebieskiej Karty” było 17. Stanowi to spadek w stosunku do roku 2019, kiedy liczba rodzin wyniosła 21 (w 2018 r. było to 16 rodzin). Uznać zatem można, że obecna tendencja jest niskowa. Ilość prowadzonych „Niebieskich Kart” nie oddaje w pełni skali problemu przemocy w rodzinie. Wiele osób wciąż obawia się poinformowania stosownych służb. Świadomość konsekwencji (zeznania, czy ewentualnie konieczność stawienia się w sądzie) niejednokrotnie wygrywa z chęcią pomocy ofiarom przemocy.

Z rodzinami, co do których istnieje podejrzenie wystąpienia przemocy współpracują Grupy Robocze. W ich skład wchodzi pracownicy socjalni, policjanci – dzielnicowi, pedagodzy szkolni, kuratorzy. Grupy Robocze prowadzą działania pomocowe zmierzające do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Opracowują w tym celu indywidualny plan pomocy. Monitorują sytuacje w tych rodzinach. W przypadku wdrożenia w rodzinie procedury „Niebieskie Karty” Grupy Robocze każdorazowo podejmują szereg działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa osobom doznającym przemocy w rodzinie. Wobec osób podejrzanych o stosowanie przemocy podejmowane są działania interdyscyplinarne, m.in. osoby motywowane były do podjęcia leczenia odwykowego tj. zgłoszenia się do terapeuty do spraw uzależnień, czy podejmowanie działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

3. Instytucje wsparcia dziennego na terenie gminy

1) DZIENNY DOM POBYTU

Dzienny Domu Pobytu im. Siostry Moniki – Teresy Gojtowskiej w Kowalewie Pomorskim powstał w celu zapewnienia opieki i wsparcia osobom niesamodzielnym, zamieszkałym na terenie gminy, które ze względu na wiek, stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają

pomocy w codziennym funkcjonowaniu. Na jego cele przebudowano miejsce dawnej stajni i wozowni przy Placu Wolności 1A w Kowalewie Pomorskim w ramach projektu pn. „Rewitalizacja istniejącego obiektu na terenie Miasta Kowalewo Pomorskie – na Dzienny Dom Pobytu”. Oficjalne otwarcie obiektu odbyło się w dniu 30 grudnia 2020r. Funkcjonowanie Dziennego Domu Pobytu w Kowalewie Pomorskim ma miejsce dzięki projektowi pt. „Samotności mówię NIE”, realizowanemu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014- 2020 w ramach Osi priorytetowej 9. Solidarne społeczeństwo, Działanie 9.1 Włączenie społeczne i rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT, Poddziałanie 9.1.2 Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Realizatorem projektu jest: Gmina Kowalewo Pomorskie/Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim. Dzienny Dom Pobytu jest placówką wsparcia dziennego, który świadczy usługi bytowe, opiekuńcze i wspomagające. Ma za zadanie zapewnienie opieki i wsparcia przez 8 godzin dziennie oraz aktywizacje w sferze fizycznej, intelektualnej oraz społecznej. Dysponuje 20 miejscami dla osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych w tym starszych, które nie mogą wykonywać co najmniej jednej z podstawowych czynności dnia codziennego. Jest czynny przez 5 dni w tygodniu, od poniedziałku do piątku, w godzinach od 7.00 – 15.00. W ramach świadczonego w ciągu dnia wsparcia oferuje usługi opiekuńcze, indywidualne konsultacje psychologiczne, grupową rehabilitację ruchową, terapię zajęciową, zajęcia edukacyjno-kulturalne, dwa posiłki, ciepłe napoje, dowóz osób zamieszkałych poza terenem miasta Kowalewo Pomorskie oraz tych mających problemy w poruszaniu się, dostęp do środków przekazu, organizację imprez okolicznościowych, kulturalnych, rekreacyjnych, w tym integrację ze środowiskiem lokalnym. Udział w zajęciach jest bezpłatny.

2) ŚWIETLICA SOCJOTERAPEUTYCZNA

Świetlica Socjoterapeutyczna w Kowalewie Pomorskim działa od 1998 roku. Uczęszczają do niej dzieci i młodzież z rodzin dysfunkcyjnych, w których między innymi występuje problem alkoholowy. Większość dzieci pochodzi z rodzin objętych pomocą społeczną.

Pracownicy Świetlicy prowadzą program profilaktyczno-wychowawczy z wychowankami, który ma na celu m.in. kształtowanie umiejętności funkcjonowania w grupie, kształtowania postaw prospołecznych, promocję zdrowego stylu życia, budowanie zaufania i bezpieczeństwa, edukację w zakresie agresji i przemocy, eliminowanie negatywnych zachowań wśród młodzieży oraz naukę konstruktywnego sposobu radzenia sobie z agresją i kształtowanie umiejętności służących do podejmowania odpowiednich decyzji.

Obok zajęć profilaktycznych realizowane są codziennie bloki tematyczne tj.

- pomoc w realizacji zadań szkolnych, wyrównywanie szans edukacyjnych;
- wspólne przyrządzanie i spożywanie posiłku;
- organizacja czasu wolnego, a w tym propagowanie zdrowego stylu życia, zachowań proekologicznych i prozdrowotnych, organizacja ferii zimowych i wypoczynku letniego;
- zajęcia plastyczno- techniczne;
- kultywowanie tradycji świątecznych oraz organizacja imprez okolicznościowych;
- udział w różnego rodzaju konkursach.

Placówka zapewnia dzieciom czas wolny w trakcie ferii zimowych oraz dwutygodniowe półkolonie letnie, które finansowane są ze środków gminnych oraz środków pozyskiwanych od sponsorów.

Do Świetlicy w 2018 r. skierowano łącznie 50 dzieci, w 2019 r. liczba ta wyniosła 48, a w 2020 r. – ponownie 50 dzieci.

3) WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Na terenie miasta Kowalewo Pomorskie działają Warsztaty Terapii Zajęciowej. Jest to ośrodek dziennego pobytu dla osób powyżej 16-tego roku życia, głównie ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności. Zajęcia trwają 5 godzin dziennie od poniedziałku do piątku. Warsztaty realizują zadania zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości.

VI. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. BADANIA

1) PROBLEMATYKA BADANIA

Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- scharakteryzowania postaw mieszkańców wobec istotnych problemów społecznych,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- zidentyfikowania skutków występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

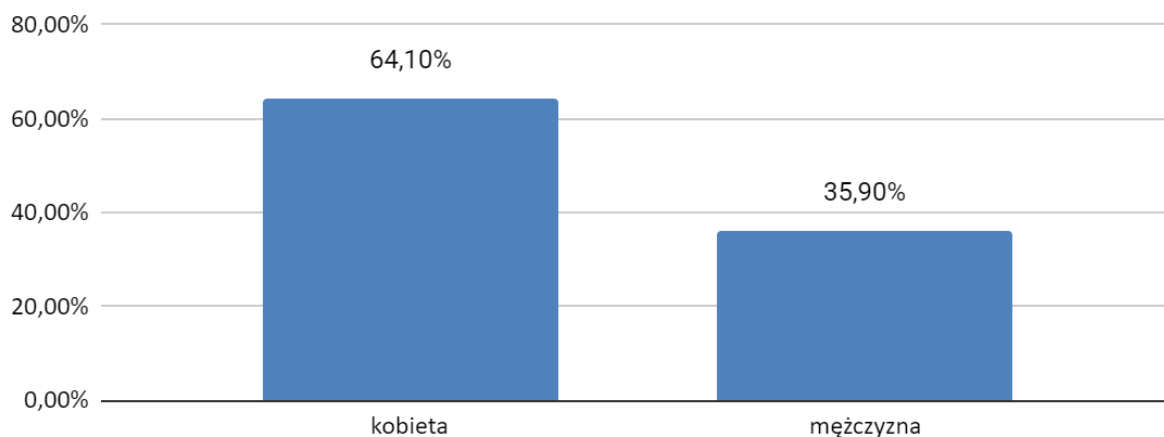
Celem przeprowadzonych badań była analiza wybranych problemów społecznych, występujących na terenie gminy. Badany obszar dotyczył poniższych kwestii:

- zdrowia mieszkańców gminy,
- warunków życia mieszkańców gminy,
- ubóstwa,
- bezdomności,
- form pomocy rodzinie,
- osób niepełnosprawnych,
- problemy osób starszych oraz dzieci i młodzieży.

2) DOBÓR PRÓBY

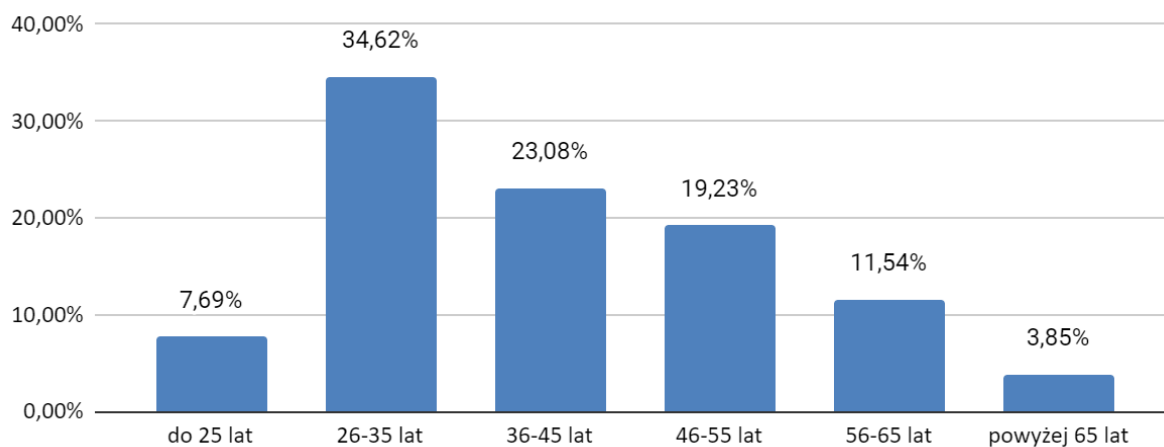
Badania realizowano w marcu 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 78 osób. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii mieszkańców z różnych środowisk.

Na pytania dotyczące strefy społecznej odpowiedzi udzieliło 78 dorosłych mieszkańców gminy. Spośród ankietowanych 64,10% osób stanowiły kobiety, a 35,90% mężczyźni.

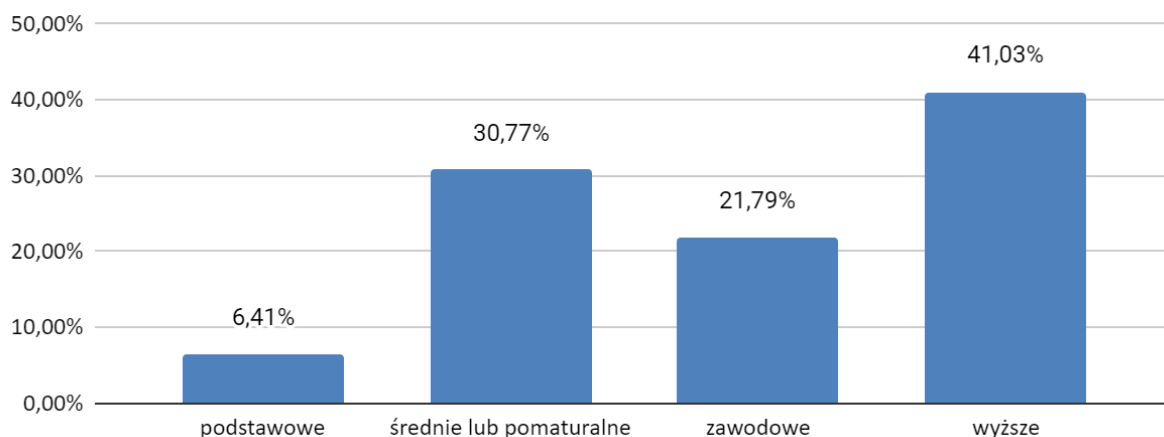
Wykres 1 Płeć.

34,62% ankietowanych znajdowało się w grupie wiekowej 26 - 35 lat. Następnie w wieku 36 - 45 lat było 23,08% osób, kolejno 19,23% to grupa osób w przedziale wiekowym 46 - 55 lat. 11,54% respondentów miało od 56 do 65 lat, zaś 7,69% ankietowanych nie miało więcej niż 25 lat. Powyżej 65 lat miało 3,85% badanych.

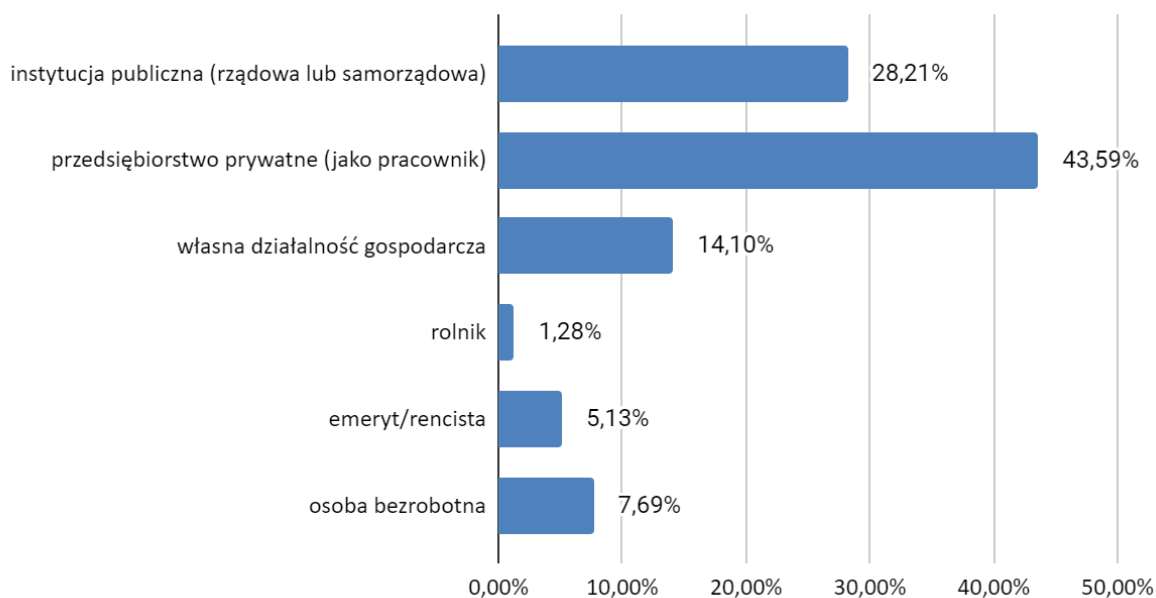
Wykres 2 Wiek.

Największa część respondentów posiadała wykształcenie wyższe (41,03%). 30,77% ankietowanych legitymowało się wykształceniem średnim lub pomaturalnym, 21,79% osób posiadało wykształcenie zawodowe, a 6,41% wykształcenie podstawowe.

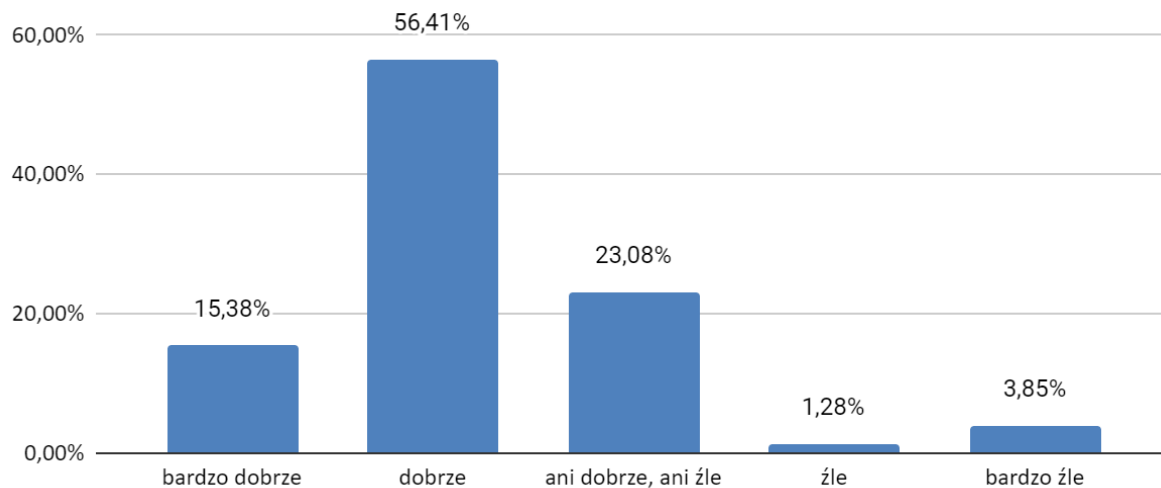
Wykres 3 Wykształcenie.

43,59% ankietowanych jest zatrudnionych w prywatnych przedsiębiorstwach. Kolejne 28,21% osób pracuje w instytucjach publicznych, 14,10% osób prowadzi własną działalność gospodarczą, 7,69% to osoby bezrobotne, 1,28% to rolnicy, a 5,13% renciści i emeryci.

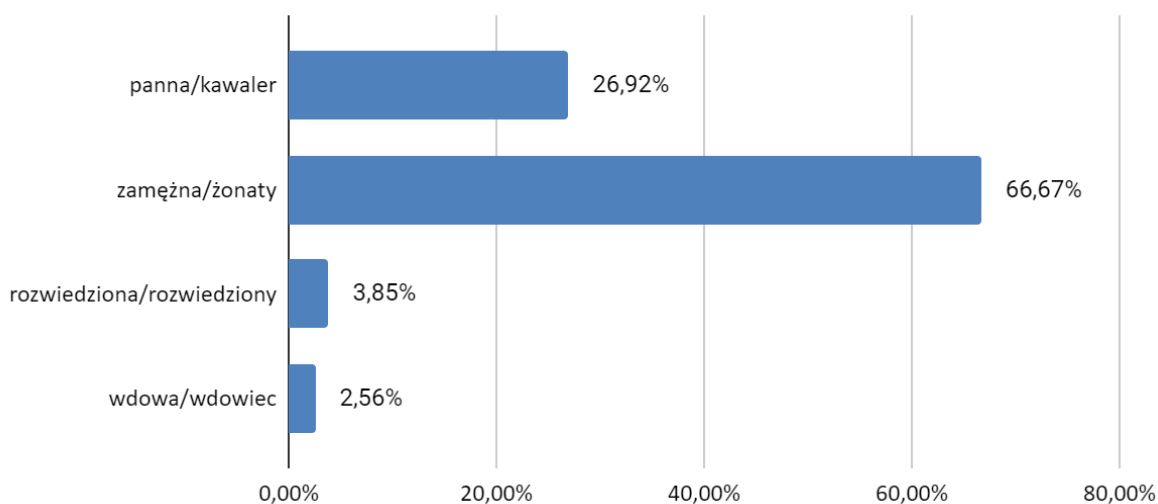
Wykres 4 Miejsce zatrudnienia.

23,08% respondentów uważa, że ich sytuacja materialna jest ani dobra ani zła. Natomiast dobrze oceniło ją 56,41% badanych oraz bardzo dobrze – 15,38% osób. W złej sytuacji materialnej znajduje się 1,28% badanych, a w bardzo złej 3,85% respondentów.

Wykres 5 Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

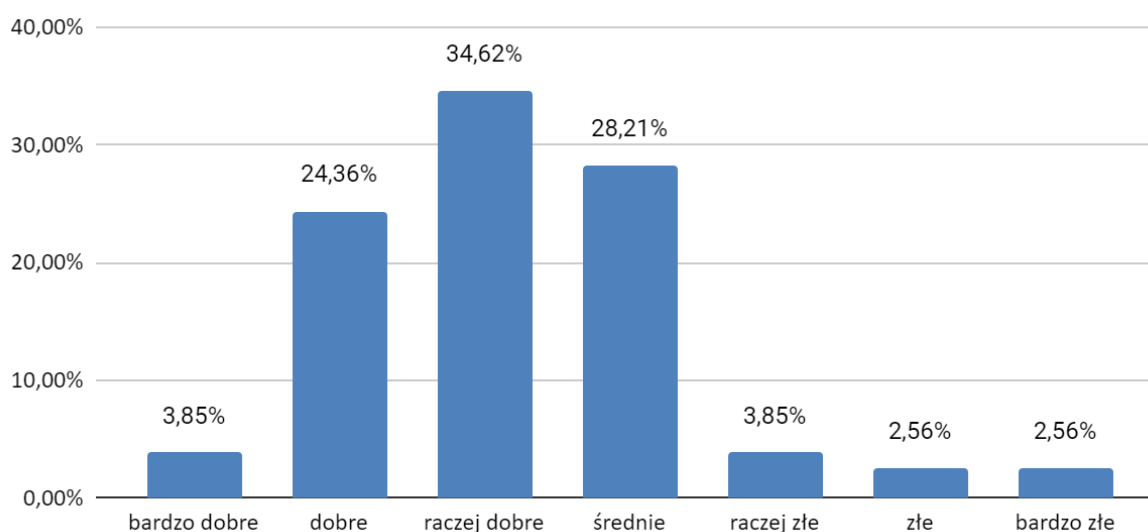
Ponad połowa respondentów to osoby w związku małżeńskim (66,67%). 26,92% ankietowanych jest stanu wolnego, 3,85% respondentów stanowiły osoby rozwiedzione, a 2,56% to wdowy i wdowcy.

Wykres 6 Stan cywilny.

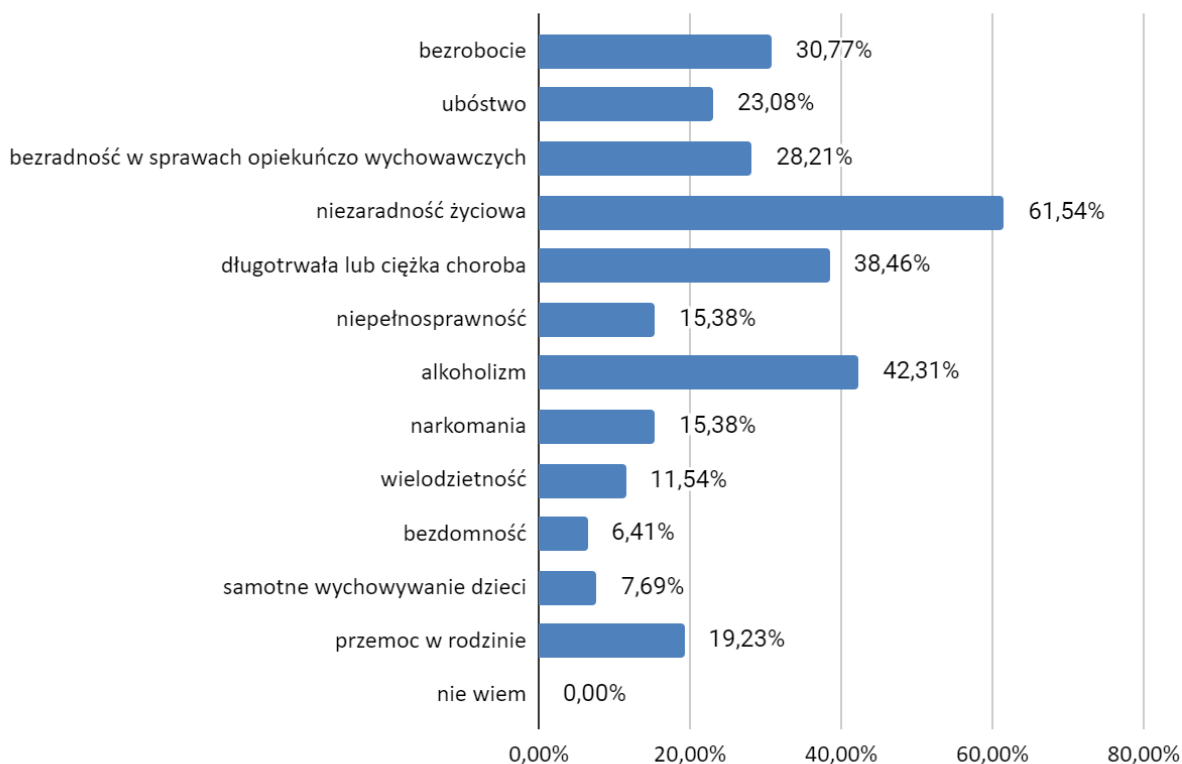
2. Problemy społeczne mieszkańców

W pierwszym pytaniu dotyczącym problemów społecznych w Gminie Kowalewo Pomorskie, mieszkańców poproszono o ocenę aktualnych warunków życia w gminie. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one raczej dobre – takiej odpowiedzi udzieliło 34,62% osób. 28,21% badanych wskazało odpowiedź „średnie”, 24,36% - dobre, natomiast 3,82% - bardzo dobre. Następnie 3,85% osób twierdzi, iż są „raczej złe”, 2,56% - złe, zaś 2,56% respondentów wskazało odpowiedź „bardzo złe”.

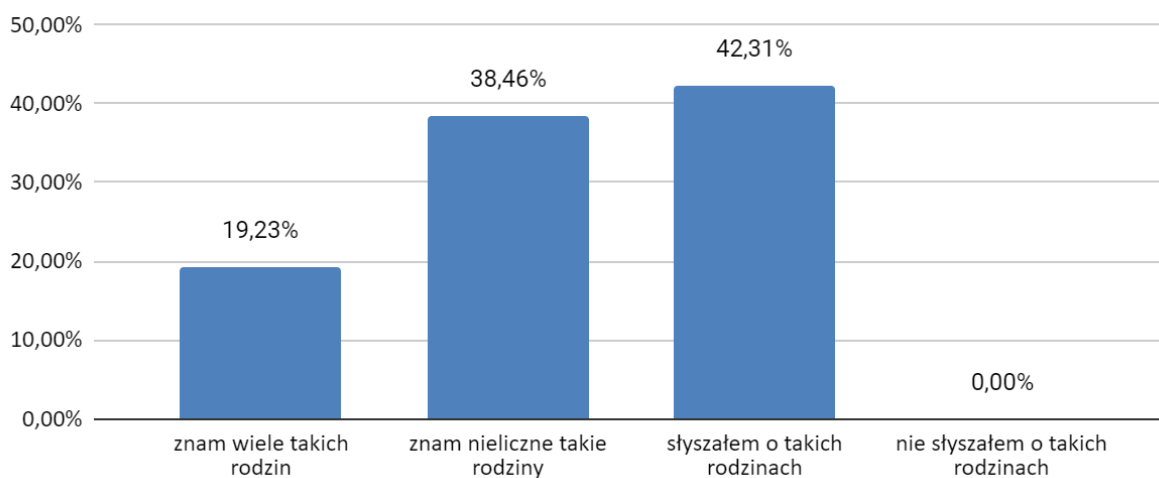
Wykres 7 Jak ocenia Pan/i aktualne warunki życia mieszkańców gminy?

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Ankietowani wskazywali między innymi: niezaradność życiową (61,54%), alkoholizm (42,31%), długotrwała lub ciężka choroba (38,46%), bezrobocie (30,77%) czy bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (28,21%).

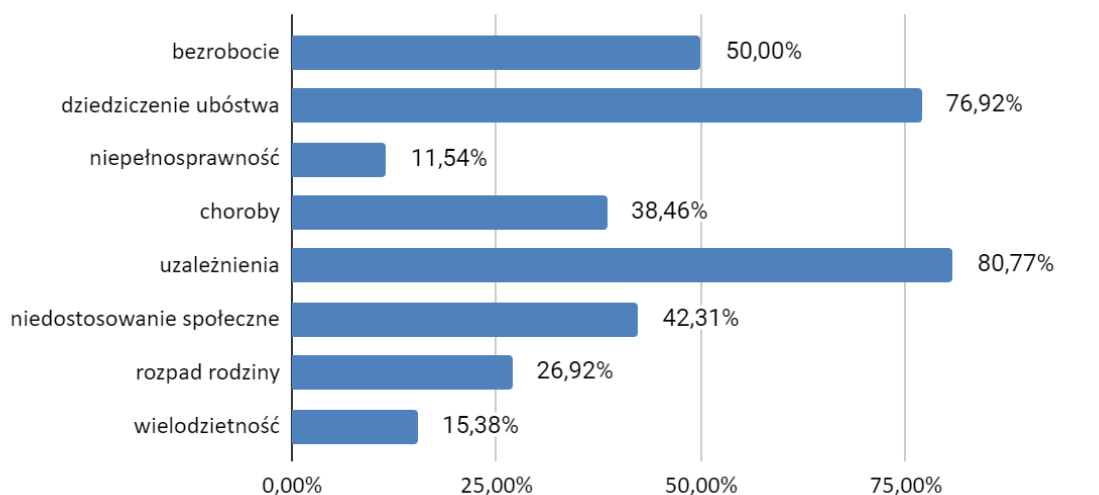
Wykres 8 Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. Większość ankietowanych przyznała, że zna takie rodziny (łącznie 57,69%). Natomiast 42,31% osób słyszało o rodzinach ubogich zamieszkujących gminę.

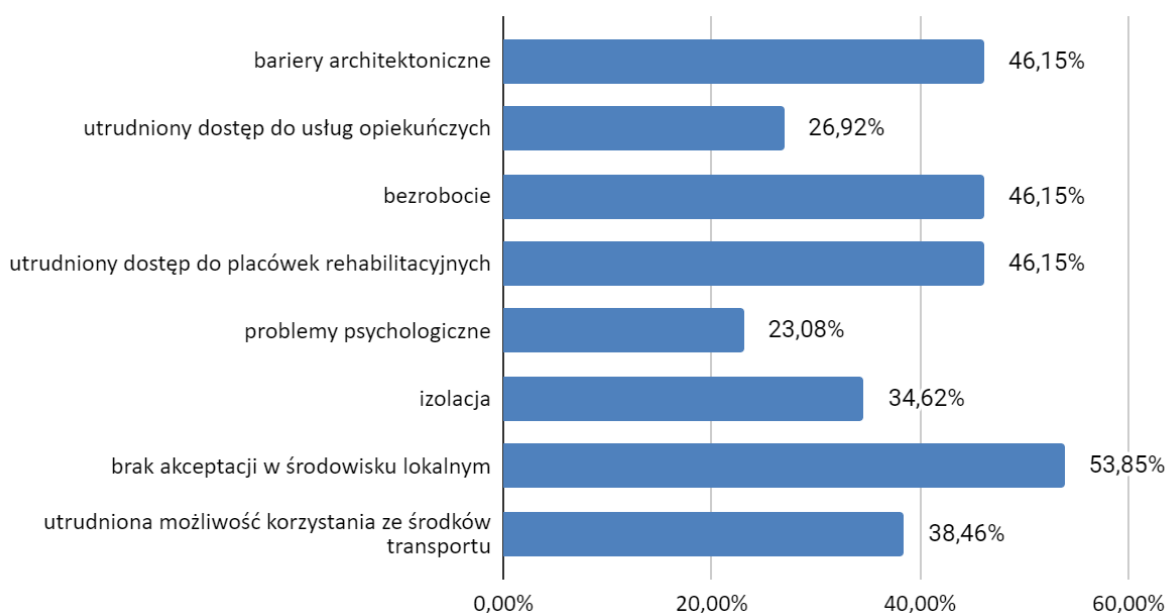
Wykres 9 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo rodzin ubogich?

Zdaniem ankietowanych głównymi przyczynami popadania w ubóstwo są m.in.: uzależnienia (80,77%), dziedziczenie ubóstwa (76,92%), bezrobocie (50,00%), niedostosowanie społeczne (42,31%), choroby (38,46%) czy rozpad rodziny (26,92%).

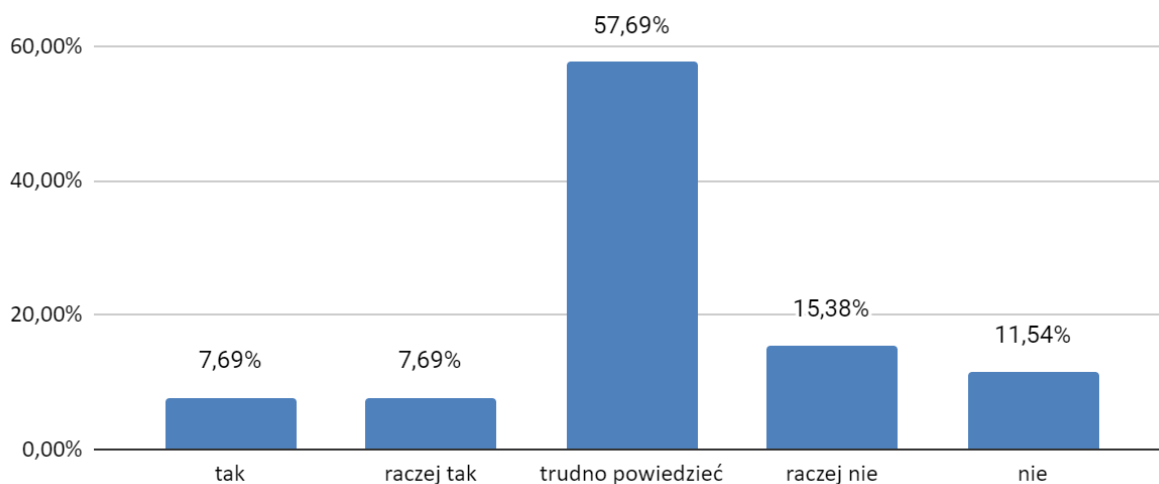
Wykres 10 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w ubóstwo? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Dodatkowo ankietowanych zapytano o problemy, z którymi mogą zmagać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej mieszkańcy wskazywali na: brak akceptacji w środowisku lokalnym (53,85%), bariery architektoniczne (46,15%), bezrobocie (46,15%) czy utrudniony dostęp do usług opiekuńczych zapewniających opiekę całodobową (46,15%).

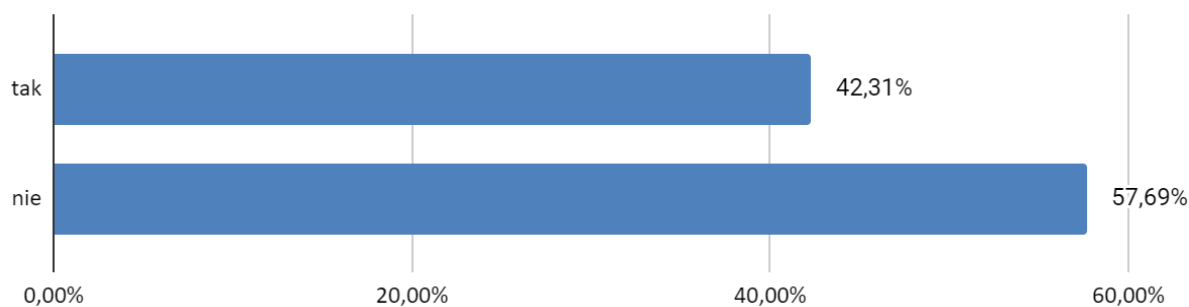
Wykres 11 Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Łącznie 15,38% osób uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca lub wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 26,92% osób, w tym 15,38% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 11,54% osób jest ona niewystarczająca. 57,69% pozostałych badanych osób nie ma zdania na ten temat.

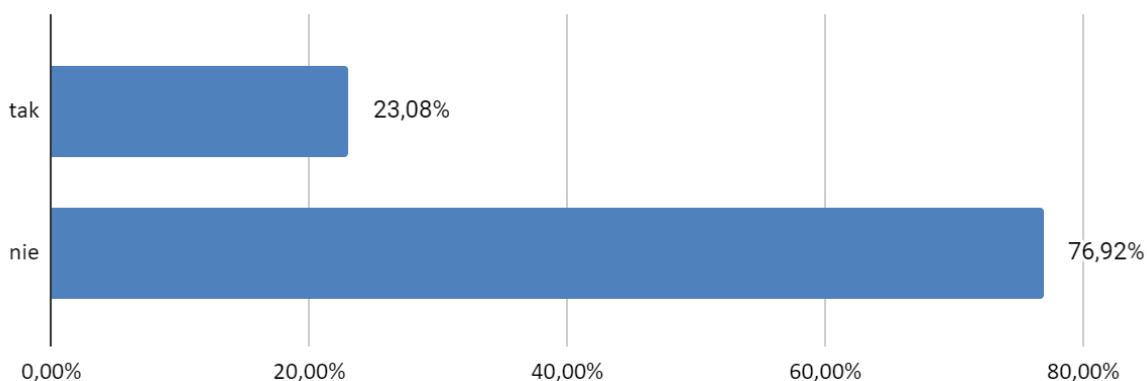
Wykres 12 Czy oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych na terenie gminy (np. dostęp do placówek rehabilitacyjnych) jest wystarczająca?

42,55% ankietowanych przyznaje, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Respondenci, u których w rodzinie nie występują osoby przewlekle chore, stanowią 57,69% badanych mieszkańców.

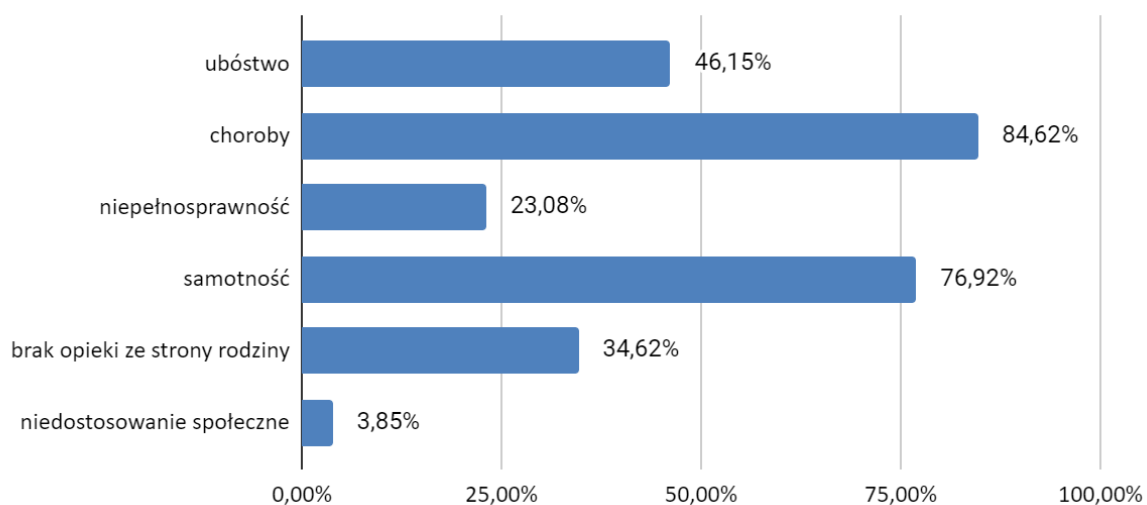
Wykres 13 Czy w skład Pana/i rodziny wchodzi osoba długotrwale chora?

23,08% ankietowanych uważa, że dostęp do opieki zdrowotnej w gminie jest wystarczający, jednak pozostałe 76,92% osób nie zgodziło się z tą opinią.

Wykres 14 Czy dostęp do placówek opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający?

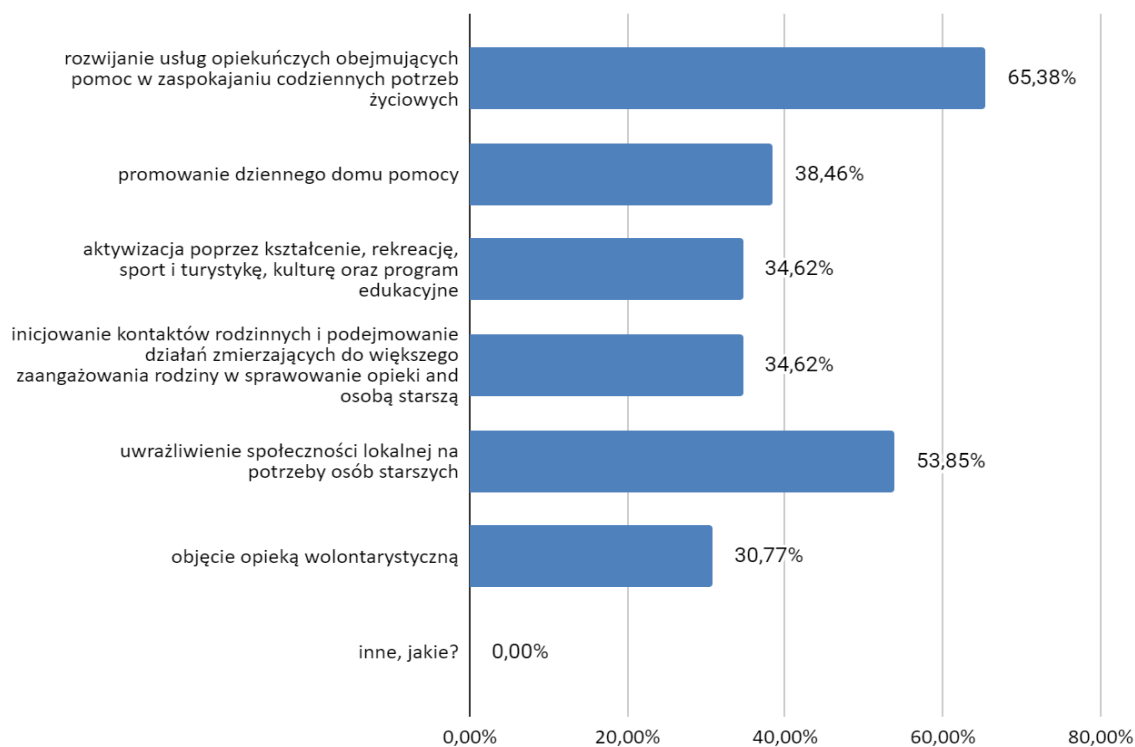
Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali na: choroby (84,62%), samotność (76,92%), ubóstwo (46,15%), brak opieki ze strony rodziny (34,62%), niepełnosprawność (23,08%) oraz niedostosowanie społeczne (3,85%).

Wykres 15 Z jakimi problemami społecznymi na terenie gminy najczęściej borykają się osoby starsze? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

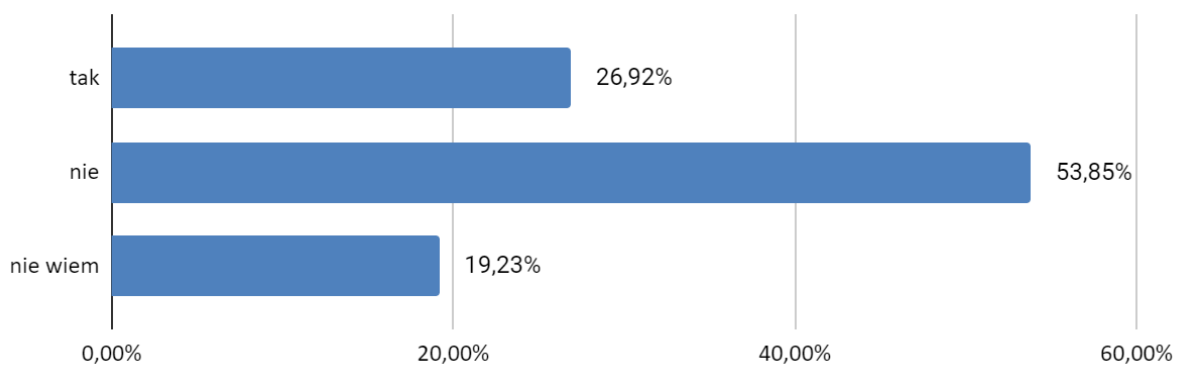
Dodatkowo ankietowanych zapytano jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie. Najczęściej mieszkańcy wskazywali: rozwijanie usług opiekuńczych obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych

potrzeb życiowych (65,38%), uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych (53,85%) czy promowanie dziennego domu pomocy (38,46%).

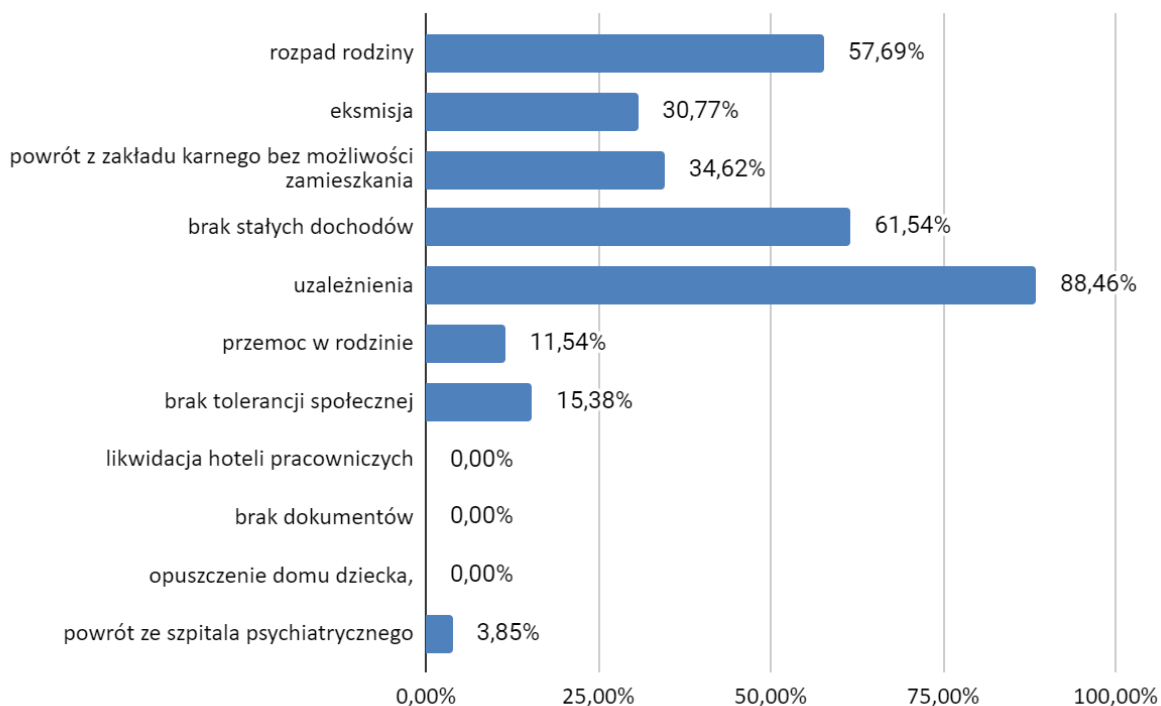
Wykres 16 Jakie działania umożliwiłyby osobom starszym pełniejszy udział w życiu społecznym na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie?

Kolejne pytanie miało na celu oszacowanie skali bezdomności w gminie. Większość ankietowanych przyznała, że na terenie gminy nie ma dużo osób bezdomnych (53,85%). 26,92% respondentów uważa, że na terenie gminy jest dużo osób bezdomnych, zaś 19,23% badanych nie miało zdania na ten temat.

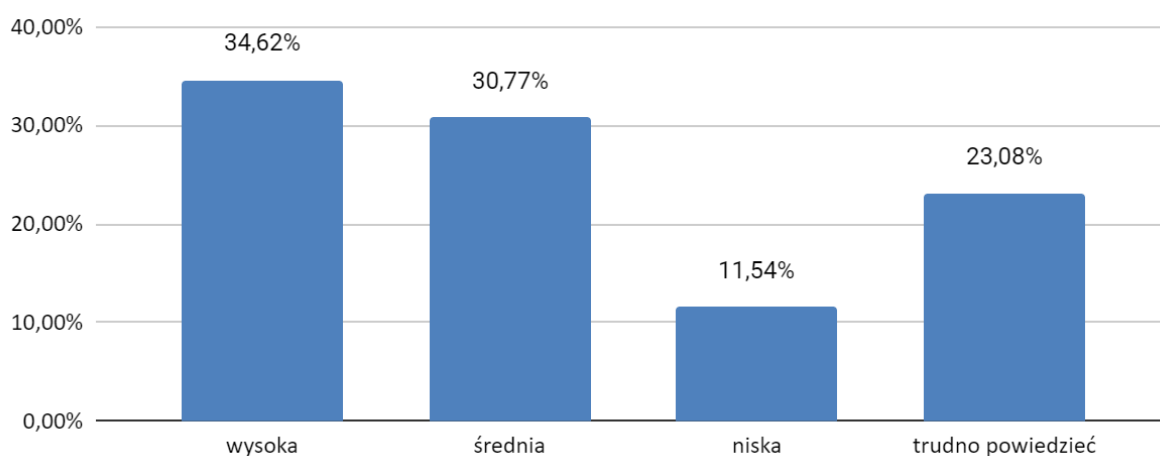
Wykres 17 Czy Pana/i zdaniem na terenie gminy jest dużo osób bezdomnych?

Analizując przyczyny popadania w bezdomność, zauważamy, iż zdaniem mieszkańców są to przede wszystkim: uzależnienia (88,46%), brak stałych dochodów (61,54%) oraz rozpad rodziny (57,69%).

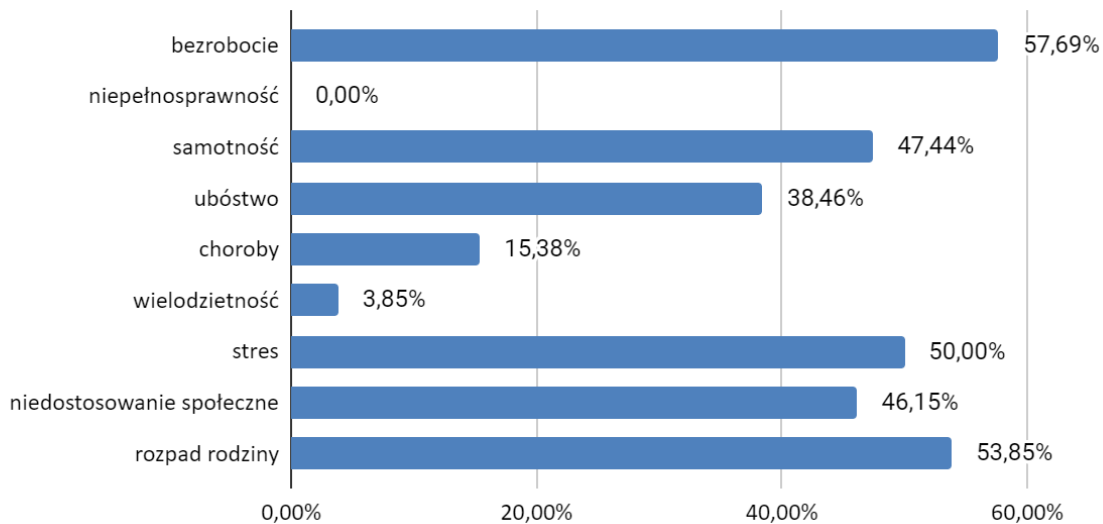
Wykres 18 Jakie są Pana/i zdaniem przyczyny popadania w bezdomność? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Mieszkańcy zapytani o skalę problemu uzależnień wskazali, że jest ona wysoka (34,62%). Respondenci, którzy wskazali odpowiedź “średnia” stanowili 30,77%, zaś 11,54% ankietowanych uważa, że skala problemu uzależnień jest niska. 23,08% mieszkańców miało trudność w udzieleniu odpowiedzi.

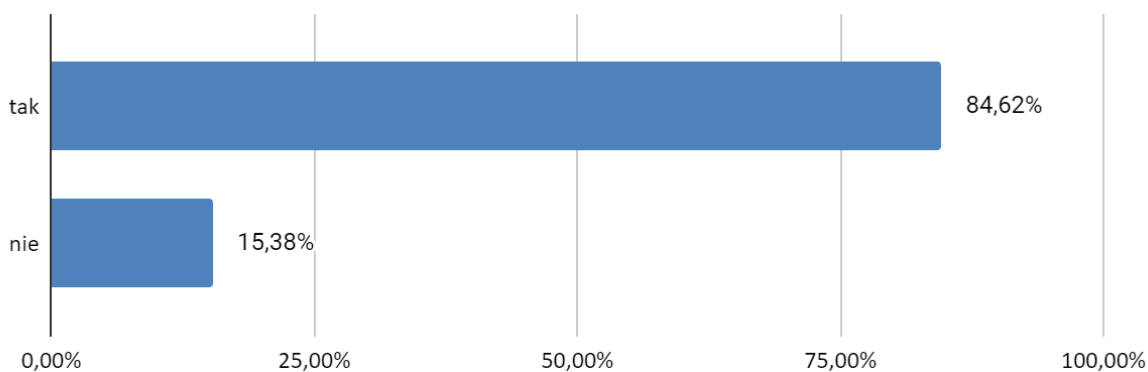
Wykres 19 Jaka jest skala problemu uzależnienie na terenie gminy?

Zdaniem ankietowanych główne przyczyny występowania uzależnień to bezrobocie (57,69%), rozpad rodziny (53,85%) oraz stres (50,00%). Ankietowani wskazali również samotność (47,44%), niedostosowanie społeczne (46,15%) czy ubóstwo (38,46%).

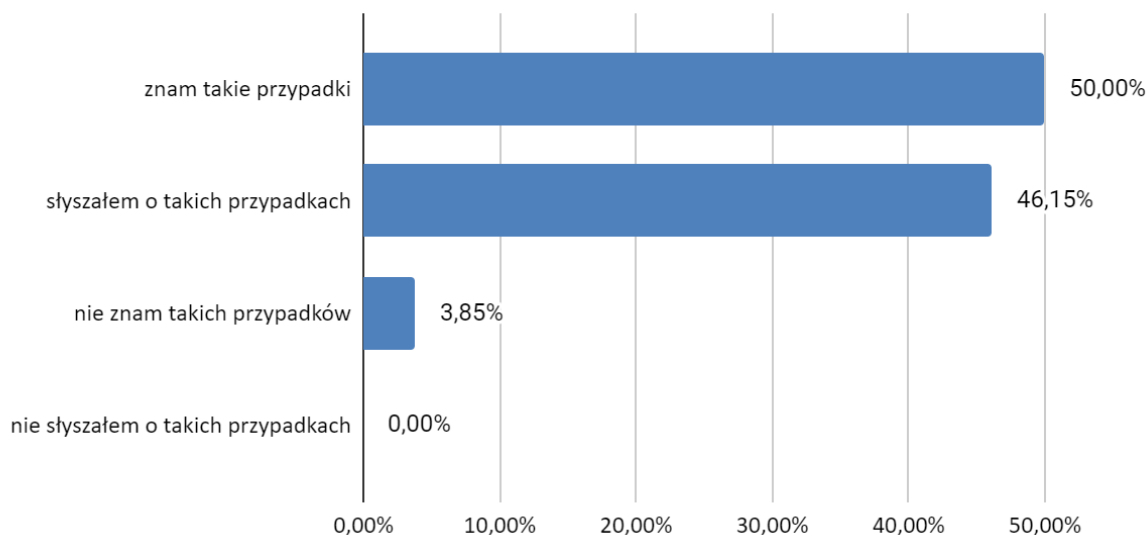
Wykres 20 Jakie są przyczyny występowania uzależnień? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Mieszkańców zapytano czy na terenie Gminy Kowalewo Pomorskie dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych. Większość badanych odpowiedziała twierdząco (84,62%). Z kolei 15,38% respondentów twierdzi, że na terenie gminy nie jest dostępna żadna forma pomocy dla osób uzależnionych.

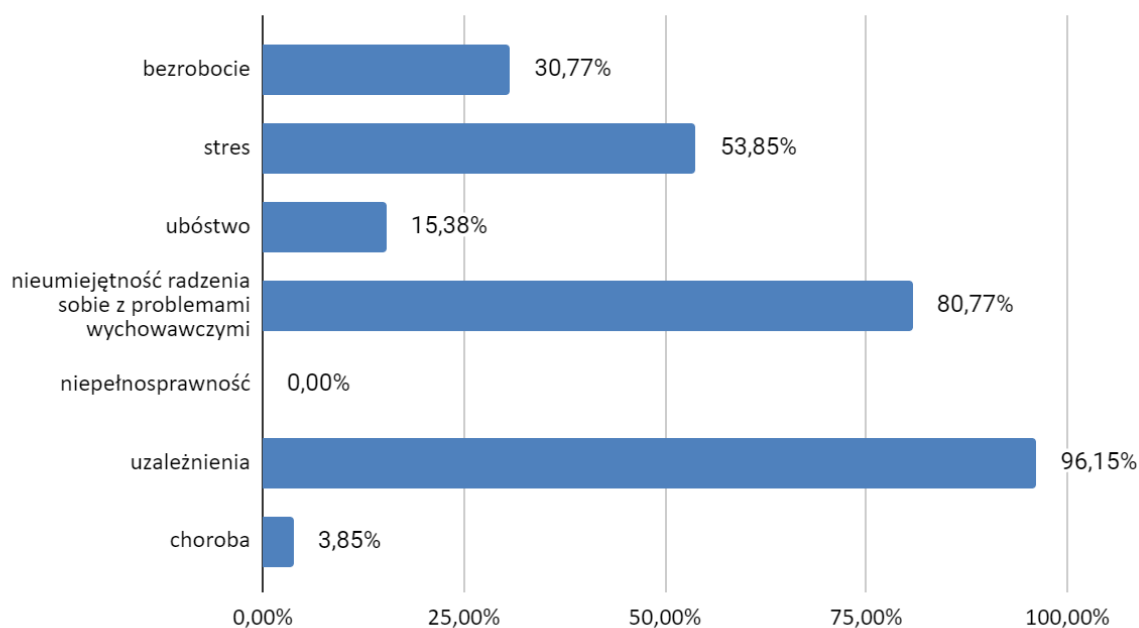
Wykres 21 Czy na terenie gminy dostępna jest jakaś forma pomocy dla osób uzależnionych (np. Klub Anonimowych Alkoholików)?

Następnie ankietowanych zapytano czy na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie. Połowa mieszkańców zadeklarowała, że zna takie przypadki (50,00%), zaś 46,15% badanych wskazało, że słyszało o takich przypadkach. 3,85% ankietowanych przyznało, że nie zna takich przypadków w ich gminie.

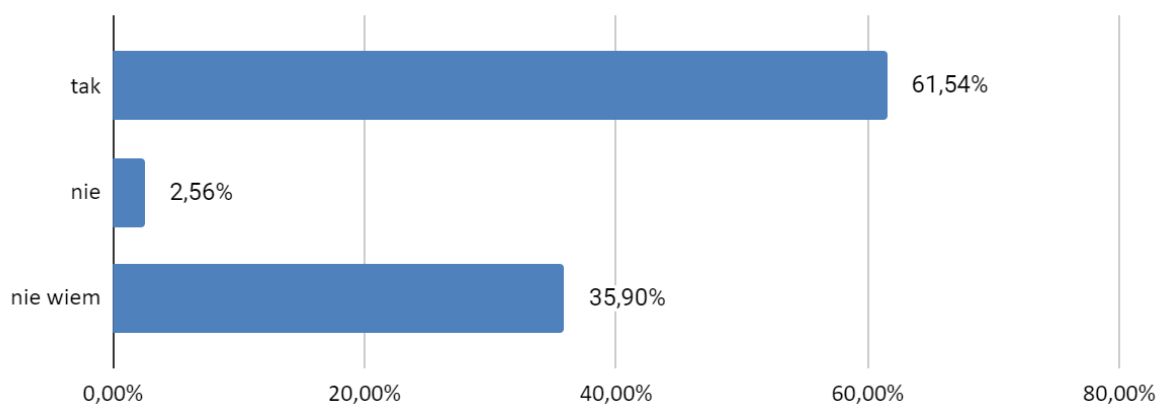
Wykres 22 Czy na terenie gminy występuje zjawisko przemocy w rodzinie?

Mieszkańców poproszono również o wskazanie przyczyn przemocy w rodzinie. 96,15% badanych uważa, iż są to uzależnienia. 80,77% respondentów wskazało nieumiejętność radzenia sobie z problemami wychowawczymi, a 53,85% podało stres.

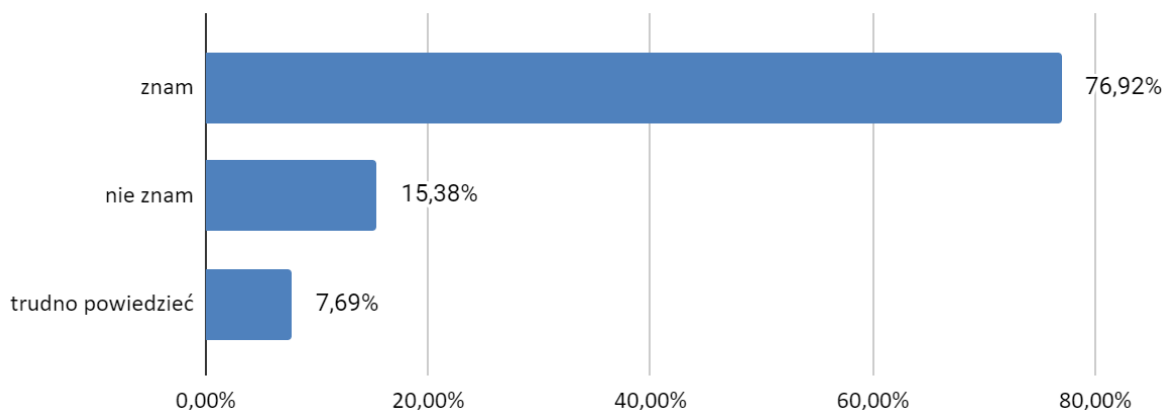
Wykres 23 Jakiej są według Pana/i przyczyny przemocy w rodzinie? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Poniższe pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin wieloprotblemowych w gminie. 61,54% ankietowanych uważa, że dużo jest takich rodzin, zaś 2,56% badanych twierdzi, że na terenie gminy Kowalewo Pomorskie nie jest dużo rodzin wieloprotblemowych. Pozostałe 35,90% badanych osób nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 24 Czy w Pana/Pani opinii na terenie gminy jest dużo rodzin wieloprotblemowych?

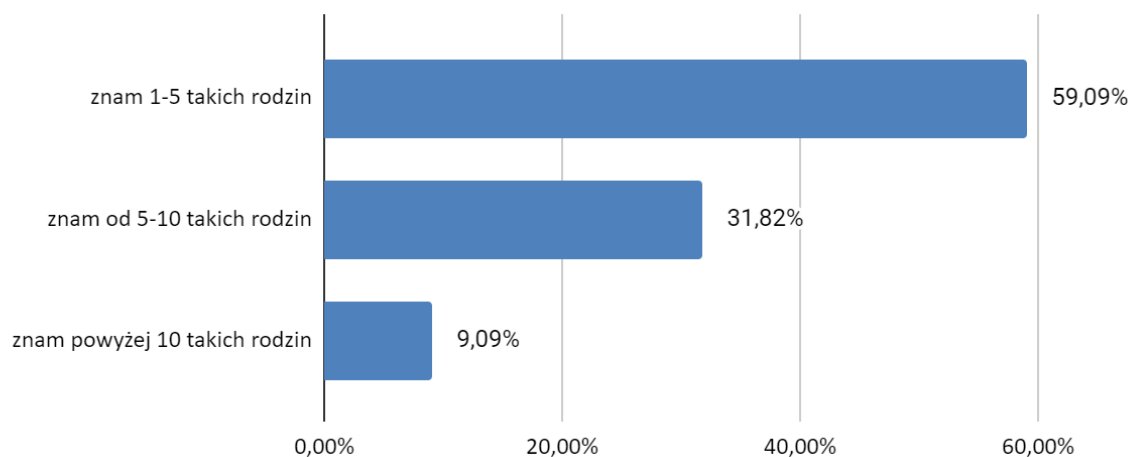
Warto zwrócić uwagę, że 76,92% badanych zna rodziny w swoim otoczeniu, które borykają się jednocześnie z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, ubóstwem, alkoholizmem itp. (tzw. rodziny wieloprotblemowe). 15,38% ankietowanych nie zna takich rodzin, natomiast 7,69% nie posiada wiedzy na ten temat.

Wykres 25 Czy zna Pan/Pani rodziny wieloprotblemowe w swoim otoczeniu tzn. takie, które borykają się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi, ubóstwem, alkoholizmem?

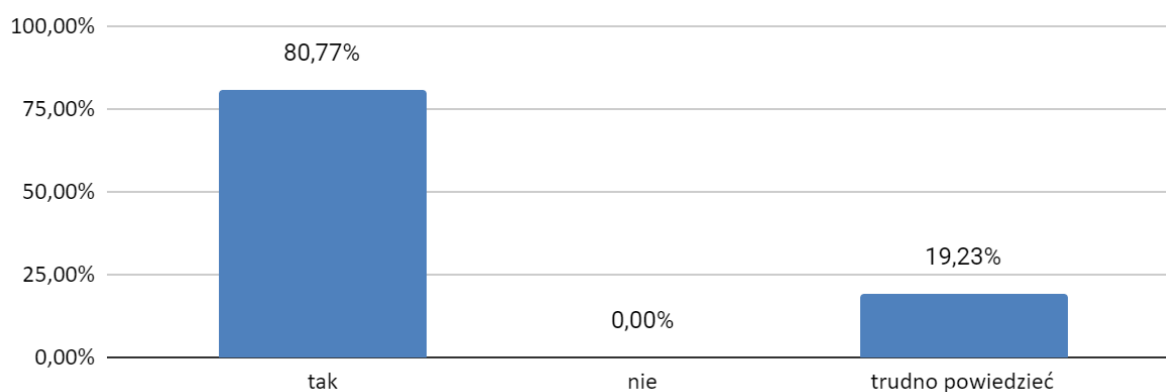
Na kolejne pytanie dotyczące znajomości rodzin wieloprotblemowych odpowiedź mogły udzielić tylko te osoby, które w poprzednim pytaniu zadeklarowały, iż znają takie rodziny.

Spośród osób, które zadeklarowały, że znają rodziny borykające się z wieloma problemami, 59,09% badanych wskazało, że zna 1 - 5 takich rodzin. 31,82% mieszkańców zna od 5 -10 takich rodzin, a 9,09% zna powyżej 10 takich rodzin.

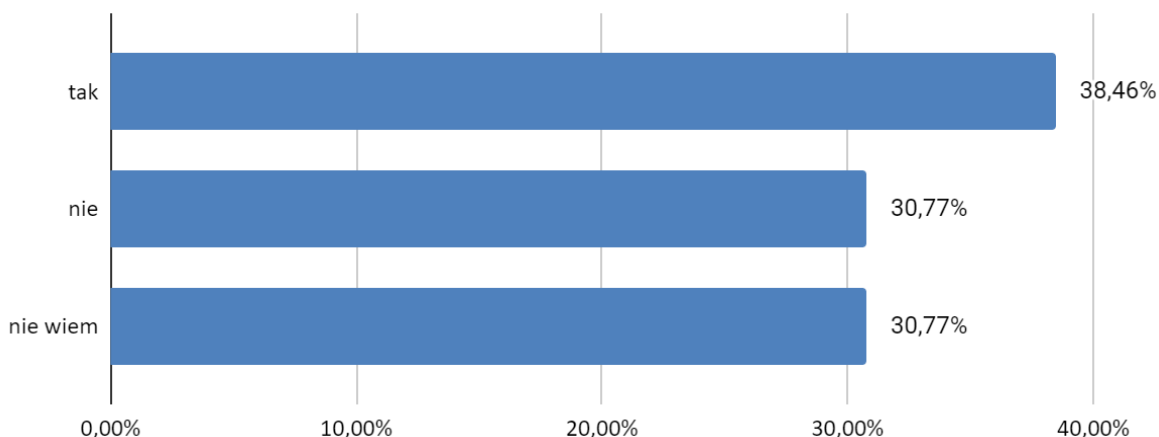
Wykres 26 Ile rodzin wieloprotblemowych Pan/Pani zna?

Mieszkańców Gminy Kowalewo Pomorskie zapytano również o opinię na temat opieki i zajęć specjalistycznych dla dzieci z rodzin wieloprotblemowych. 80,77% ankietowanych uważa, że dzieci z rodzin wieloprotblemowych powinny zostać objęte opieką ze strony gminy i uczęszczać na zajęcia specjalistyczne. 19,23% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi.

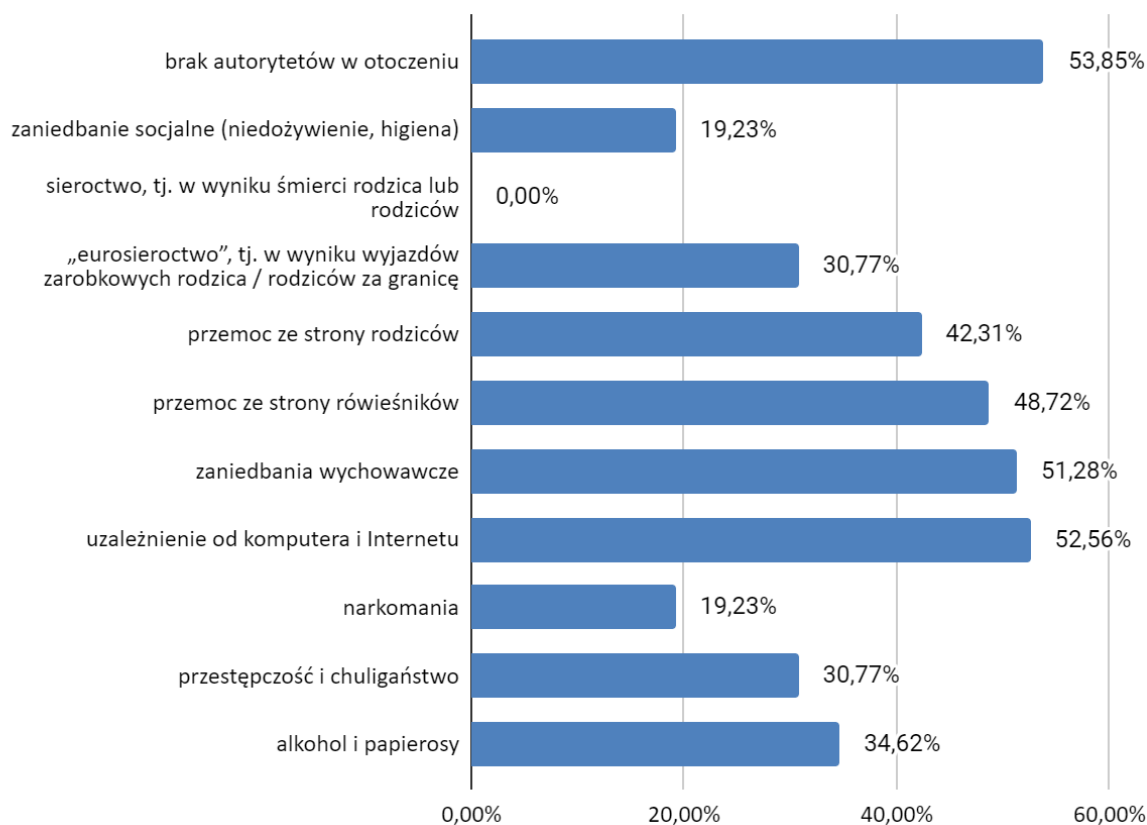
Wykres 27 Czy dzieci z rodzin wieloprotblemowych w Pana/Pani opinii powinny zostać objęte opieką gminy i uczęszczać na zajęcia specjalistyczne?

Ponadto, 30,77% osób uważa, że oferta pomocy dla rodzin z Gminy Kowalewo Pomorskie borykających się jednocześnie z wieloma problemami nie jest wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 38,46% mieszkańców, którzy uważają, że jest ona wystarczająca. Pozostałym mieszkańcom (30,77%), trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie.

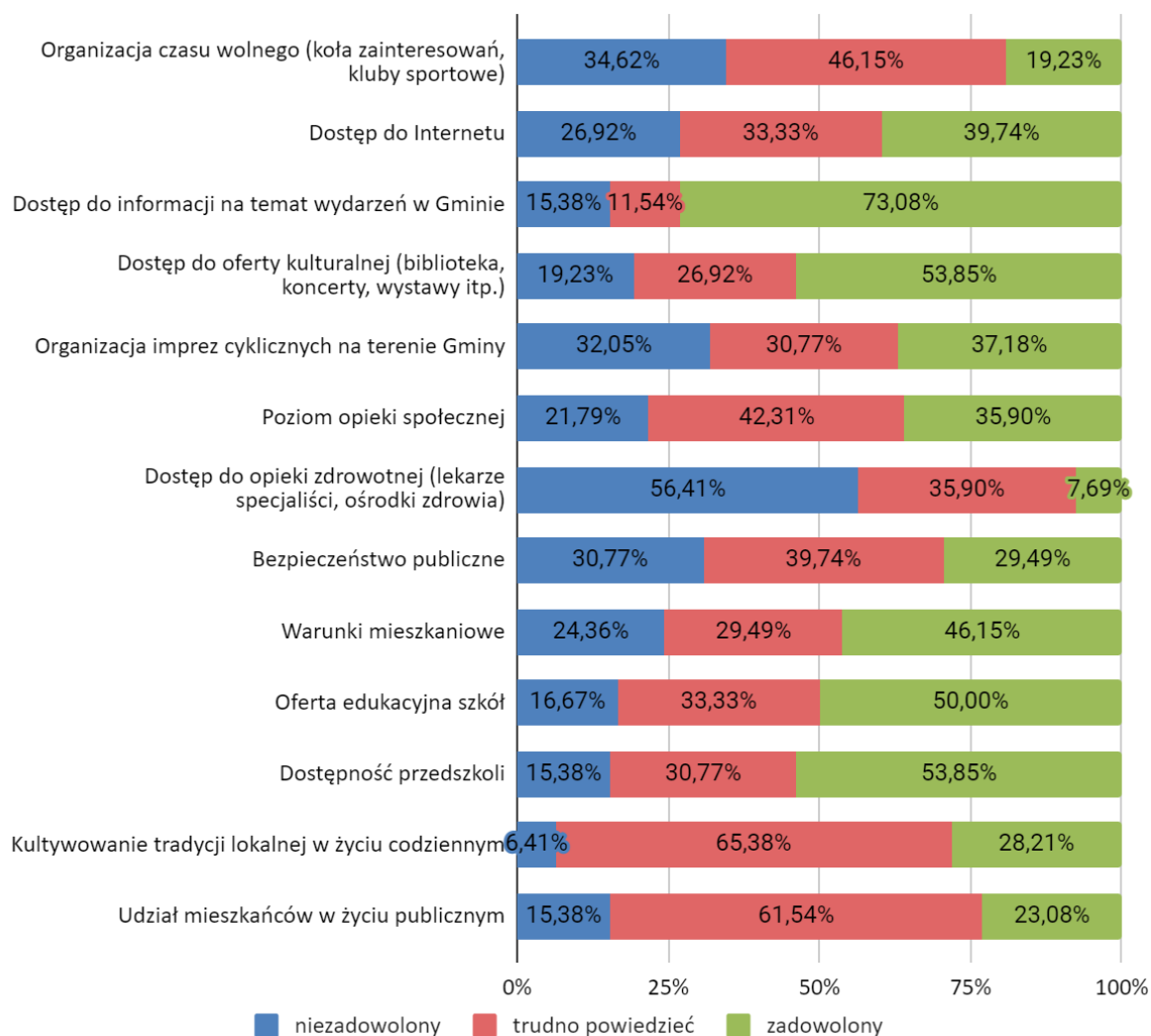
Wykres 28 Czy na terenie gminy jest wystarczająca oferta pomocy dla rodzin z dziećmi, którzy borykają się z problemami opiekuńczo - wychowawczymi?

Analizując negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, można zauważyć, iż zdaniem mieszkańców największym problemem jest między innymi: brak autorytetów w otoczeniu (53,85%), uzależnienie od komputera i Internetu (52,56%), zaniedbanie wychowawcze (51,28%), przemoc ze strony rówieśników (48,72%) czy też przemoc ze strony rodziców (42,31%).

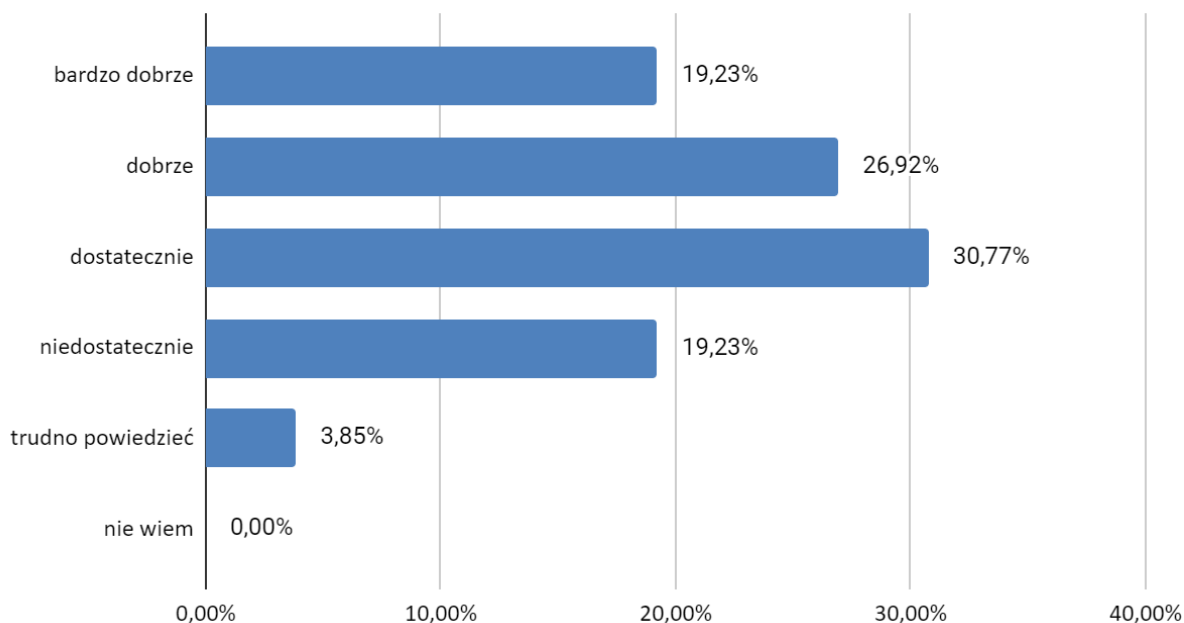
Wykres 29 Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (proszę zaznaczyć trzy odpowiedzi)

Niniejsze pytanie miało na celu określenie stopnia zadowolenia mieszkańców z poszczególnych warunków życia w Gminie Kowalewo Pomorskie. Mieszkańcy najbardziej zadowoleni są z dostępu do informacji na temat wydarzeń w gminie (73,08%), dostępu do oferty kulturalnej (53,85%) oraz dostępności przedszkoli (53,85%). Trudność w udzieleniu odpowiedzi sprawiły ankietowanym dane zagadnienia: kultywowanie tradycji lokalnej w życiu codziennym (65,38%) oraz udział mieszkańców w życiu publicznym (31,54%). Aspekty życia, z których respondenci są niezadowoleni, to dostęp do opieki zdrowotnej (56,41%), organizacja czasu wolnego (34,62%) oraz organizacja imprez cyklicznych na terenie gminy (32,05%).

Wykres 30 W jakim stopniu jest Pan(i) zadowolony z następujących warunków życia w gminie? Proszę zaznaczyć przy każdym stwierdzeniu poniżej jedną z możliwych odpowiedzi

Ostatnie pytanie dotyczyło oceny zaangażowania władz gminy w życie społeczne mieszkańców. Większość ankietowanych ocenia dostatecznie zaangażowanie władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców – takiej odpowiedzi udzieliło 30,77% osób. Dobrze działania gminy oceniło 26,92% badanych, zaś bardzo dobrze - 19,23% respondentów. Natomiast 19,23% osób wskazało odpowiedź „niedostatecznie”. Pozostałe 3,85% respondentów wskazało odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 31 Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

3. Wnioski i rekomendacje

W odniesieniu do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie:.

- Kontynuacja pomocy dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Dalsze zaangażowanie ze strony szkoły, w celu identyfikacji problemów finansowych w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i pomoc im obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz wsparcie dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Informowanie na temat realizowanych przez gminy działaniach mających na celu aktywizację zawodową i wyrównywanie szans na rynku pracy, powinny być rozpowszechniane wśród mieszkańców za pomocą broszur, ulotek i plakatów w miejscach publicznych, lokalnych mediach, prasie i Internecie.

- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Rekomenduje się zwiększenie materialnej pomocy dla osób starszych.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne.
- Zaleca się przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

Celem niwelowania zagrożeń wpływających na występowanie problemów społecznych w Gminie Kowalewo Pomorskie, dodatkowo zaleca się wprowadzenie następujących działań:

- Kontynuowanie działań mających na celu wzmocnienie integracji społeczności lokalnych na rzecz wspierania rodzin borykających się z różnymi problemami społecznymi, w tym zagrożenia przemocą, alkoholizmem, narkomanią.
- Informowanie mieszkańców o różnorodnych zajęciach realizowanych na terenie gminy, umożliwiających pozytywną organizację czasu wolnego mieszkańców.

VII. ANALIZA SWOT ORAZ DANE PROSPEKTYWNE

1. Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

SWOT – problemy społeczne.

Mocne strony	Słabe strony
– Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna.– Prowadzenie działalności kulturalnej, liczne imprezy cykliczne.– Aktywna działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na terenie Gminy.– Wykwalifikowana kadra Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych.– Funkcjonowanie Świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych oraz organizacja zajęć i sposobów spędzania czasu wolnego.– Możliwość realizacji programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży.– Współpraca międzyinstytucjonalna w Gminie na rzecz rozwiązywania problemów społecznych.– Działający Dzienny Dom Pobytu dla osób dorosłych niesamodzielnymi, które ze względu na stan zdrowia lub niepełnosprawność wymagają opieki lub wsparcia.– Dobra współpraca z Policją w rozwiązywaniu problemów społecznych mieszkańców.– Zapewnianie przez Gminę rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze wsparcia asystentów rodziny.– Podejmowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	– Wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osób korzystających z pomocy społecznej.– Niewystarczająca ilość instytucji dla osób starszych i niepełnosprawnych.– Utrzymujący się wysoki współczynnik osób długotrwale bezrobotnych.– Rozpad więzi rodzinnych i sąsiedzkich.– Brak rozwiniętej sieci wolontariatu.– Niewystarczające zasoby mieszkań.– Ograniczone środki finansowe samorządu.– Duży odsetek osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych i chorych wśród beneficjentów MGOPS.– Brak jednostek udzielających wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego.– Starzenie społeczeństwa.– Emigracja młodych ludzi.

– Rozwinięta sieć placówek oświatowych (szkoły, przedszkola, żłobek). – Odpowiednia infrastruktura techniczna do rozwoju alternatywnych form spędzania czasu wolnego. – Korzystne położenie geograficzne i dostępność szlaków komunikacyjnych. – Gościnni i przyjaźni mieszkańcy. – Funkcjonowanie GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, asystenta rodziny, Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin. – Dostęp dla mieszkańców Gminy do darmowego poradnictwa psychologicznego oraz prawnego. – Malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej.	
Szanse	Zagrożenia
– Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. – Wzrost aktywności i integracji osób starszych. – Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych. – Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. – Dostępność dla mieszkańców Gminy do wsparcia w przypadku doświadczania problemów przemocy, uzależnień. – Współpraca z organizacjami pozarządowymi	– Panująca w Polsce epidemia oraz jej konsekwencje społeczne, ekonomiczne i gospodarcze będą miały wpływ na rozwój w kolejnych latach. – Migracje zarobkowe mieszkańców Gminy. – Starzejące się społeczeństwo. – Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych. – Wzrost liczby rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze. – Utrzymująca się liczba osób długotrwale bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem

w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. - Dobra współpraca międzyinstytucjonalna w rozwiązywaniu problemów społecznych. - Pozyskiwanie środków unijnych na rozwój Gminy. - Pozyskiwanie środków zewnętrznych (środki unijne, ministerialne, wojewódzkie i inne) przez MGOPS. - dobrze przygotowana kadra MGOPS. - Świadomość problemów społecznych występujących w Gminie.	społecznym. - Wzrost liczby rodzin mających niskie kompetencje rodzicielskie. - Zagrożenie problemem uzależnień wśród dorosłych, dzieci i młodzieży.

2. Dane prospektywne (określenie podstaw wizji Strategii)

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności lokalnej określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie poszczególnych obszarów.

1) POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna z uwzględnieniem kwestii pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

- Promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych oraz niepełnosprawnych;
- Realizacja poradnictwa psychologicznego;
- Inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Podnoszenie kwalifikacji pracowników OPS zajmujących się problemami osób niepełnosprawnych.

2) PROFILAKTYKA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH I NARKOMANII

- Wspieranie rozwoju leczenia odwykowego poprzez zapewnienie dodatkowych programów profilaktycznych i terapeutycznych (wychodzących poza te zapewniane przez NFZ (przykłady: grupy wsparcia, grupy terapeutyczne dla osób współuzależnionych i uzależnionych, DDA, treningi umiejętności);
- Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemami alkoholowymi i narkomanii;
- Okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych;
- Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych;
- Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- Przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej na temat szkodliwości alkoholu, tytoniu, narkotyków czy dopalaczy.

3) EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

- Wykorzystywanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze prozdrowotnym (promowanie świadomej postawy);

- Organizacja konferencji i seminariów na temat dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych;
- Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych;
- Wspieranie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia – realizacja kampanii społecznych wzmacniających poczucie odpowiedzialności za swoje zdrowie.

VIII. CELE GŁÓWNE STRATEGII, CELE SZCZEGÓŁOWE I ICH REALIZACJA

1. Cel główny

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych, jak również wyniki ankiet prospektywnych i analiza SWOT, pozwoliły na rozpoznanie najważniejszych kwestii jakie powinny stanowić obszar działań Gminy w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Przypomnieć należy, że przyjęta na gruncie niniejszej Strategii wizja brzmi:

Kowalewo Pomorskie jako miejsce przyjazne i otwarte dla mieszkańców i turystów, które:

- zapewnia profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne oraz bytowe mieszkańców, wspiera osoby potrzebujące pomocy i sprzyja ich rozwojowi;*
- zapewnia nowoczesną edukację, niezależną od innych czynników, takich jak: wiek czy niepełnosprawność,*
- umożliwia i sprzyja integracji społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb seniorów.*

Z kolei wyznaczona misja to: *„Wspólne działanie osób, instytucji i organizacji w celu podniesienia warunków życia społeczności lokalnej Gminy Kowalewo Pomorskie i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu”*.

Wobec powyższego, mając na względzie zapewnienie ciągłości działań oraz spójności prowadzonej polityki, zwłaszcza w obszarze społecznym, zdecydowano iż Celem Głównym Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miasta Kowalewo Pomorskie jest:

Poprawa jakości życia wszystkich mieszkańców Gminy.

Celami Strategicznymi będą:

I.Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej, w szczególności na cele opiekuńcze, edukacyjne i sportowe oraz oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych

II.Rozwój usług z zakresu zdrowia i pomocy społecznej, w tym działania z zakresu przeciwdziałania ubóstwu, patologiom i wkluczeniom społecznym

III.Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców.

2. Cele strategiczne - kierunki realizacji

<u>Cel Strategiczny nr I – Rozwój i dostosowanie infrastruktury publicznej, w szczególności na cele opiekuńcze, edukacyjne i sportowe oraz oferty spędzenia wolnego czasu dla różnych grup wiekowych</u>	
<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
→ zagospodarowanie terenów przy świetlicach wiejskich→ tworzenie siłowni zewnętrznych→ terapie zajęciowe dla osób starszych i młodzieży→ organizacja i współorganizacja zajęć środowiskowych→ wsparcie inicjatyw lokalnych i inicjatyw integracyjnych w gminie→ rozwój systemu usług opiekuńczych i aktywizacja osób starszych oraz bezrobotnych→ modernizacja i rozbudowa istniejących terenów rekreacyjno-sportowych→ urządzenie nowych terenów rekreacyjno-sportowych	MGOPS Rady Sołeckie w ramach Funduszu Sołeckiego
<u>Finansowanie</u> – źródła własne oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania	

Cel Strategiczny nr II – Rozwój usług z zakresu zdrowia i pomocy społecznej, w tym działania z zakresu przeciwdziałania ubóstwu, patologiom i wkluczeniom społecznym

<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
→ przeciwdziałanie ubóstwu poprzez kontynuację działań z zakresu wspierania dzieci i młodzieży rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej – programy edukacyjne, pomocowe, integracyjne, pozalekcyjne i stypendialne → wspieranie organizacji szkoleń w zakresie problemów społecznych w tym uzależnień, promocji nowoczesnych metod terapeutycznych, integracji społecznej → zintensyfikowanie działań w celu zapewnienia opieki osobom niepełnosprawnym → zwiększenie ilości Asystentów Rodziny → likwidacja barier architektonicznych → rozwój świetlic środowiskowych → programy skierowane do młodzieży wchodzącej w konflikt z prawem i młodzieży trudnej → doposażenie szkół gminnych w sprzęt i pomoce dydaktyczno-edukacyjne → podnoszenie jakości kształcenia w szkołach → modernizacja świetlic wiejskich i środowiskowych → rozbudowa bazy sportowej na terenie gminy → podnoszenie dostępu do usług publicznych → podnoszenie jakości usług społecznych dla mieszkańców → usługi rehabilitacyjne dla osób starszych → promocja zdrowego stylu życia	MGOPS Placówki oświatowe położone na terenie Gminy Burmistrz
<u>Finansowanie</u> – źródła własne oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania	

Cel Strategiczny nr III – Aktywizacja społeczno-gospodarcza mieszkańców.

<u>Kierunki działania:</u>	<u>Wykonawcy – realizacja:</u>
→ rozwój alternatywnych form edukacji przedszkolnej z wykorzystaniem istniejącej bazy oświatowej i kulturalnej,→ promocja edukacji przedszkolnej wśród mieszkańców,→ promocja różnych form edukacji pozaszkolnej (kształcenie ustawiczne osób starszych, edukacja na odległość)→ rozwijanie indywidualnych umiejętności uczniów, szczególnie uczniów uzdolnionych oraz uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i predyspozycjach sportowych→ podnoszenie jakości kształcenia w szkołach→ rozwój ekonomii społecznej→ wspieranie efektywnej polityki społecznej prowadzącej do integracji i aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem (w tym wsparcie dla osób bezrobotnych);→ wspieranie grup defaworyzowanych→ realizacja szkoleń – promocja i wsparcie samozatrudnienia→ dostosowanie kwalifikacji mieszkańców do potrzeb lokalnego rynku pracy→ promocja przedsiębiorczości wśród mieszkańców gminy→ szkolenia zawodowe dla mieszkańców gminy→ rozwój idei społeczeństwa obywatelskiego poprzez bliską współpracę gminy z organizacjami pozarządowymi→ realizacja projektów i inicjatyw oddolnych wpieranie nowatorskich inicjatyw na rzecz budowania kapitału społecznego z wykorzystaniem technologii cyfrowych→ rozwój społeczeństwa informacyjnego, e-edukacja→ oferta imprez kulturalnych, rekreacyjnych oraz integracyjnych dla mieszkańców gminy	MGOPS Burmistrz Placówki oświatowe położone na terenie Gminy

Finansowanie – źródła własne oraz ew. środki zewnętrzne pozyskane przez podmioty realizujące działania

IX. SYSTEM ZARZĄDZANIA I MONITORINGU STRATEGII.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

1) PODMIOTY ZARZĄDZAJĄCE REALIZACJĄ STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kowalewo Pomorskie zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz Miasta Kowalewo Pomorskie – wykonuje uchwały Rady Miejskiej i budżet Gminy przy pomocy Urzędu Miasta; odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miejska – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kowalewie Pomorskim – Kierownik Ośrodka sporządza sprawozdanie dotyczące realizacji Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, które następnie przedstawia Radzie Miejskiej w Kowalewie Pomorskim.

2) INSTRUMENTY REALIZACJI STRATEGII

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze

zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gmina będzie musiała oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem prywatnym. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

3) MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegać będzie na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych problemów społecznych.

Podstawowym celem wymienionych działań będzie dostarczenie samorządowi gminy praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji dotyczącej przedsięwzięć planowanych do realizacji w danym roku budżetowym.

Podsumowanie roczne – sprawozdanie – dotyczące realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych będzie składane Radzie Miejskiej w Kowalewie Pomorskim przez Kierownika Miejsko Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w ramach corocznego sprawozdania z działalności Ośrodka. .